

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ імені Г.С.СКОВОРОДИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Вчені Національної академії наук України

Сергій
Борисович
Кримський

Біобібліографічний покажчик

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ імені Г.С.СКОВОРОДИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Вчені Національної академії наук України

*Сергій
Борисович
Кримський*

*Біобібліографічний покажчик
(до 80-ліття від дня народження)*

Київ – 2010

УДК 01:1

ББК 91.9:87 (Кримський)

К 58

Кримський Сергій Борисович

К 58 Біобібліогр. покажч. / укладач О.Є.Лукашук, Л.В.Мелішкевич; авт. вступ. ст. П.Ф.Йолон. – К., 2010. – 36 с. – (Сер.: “Вчені НАН України”), друге видання, доповнене.

У цьому покажчику репрезентовані праці відомого вченого-філософа, Заслуженого діяча науки і техніки, доктора філософських наук, професора, академіка Нью-Йоркської академії наук, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, педагога, фахівця у галузі культурології, логіки та методології науки, історії української культури, головного наукового співробітника відділу логіки та методології науки Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України Сергія Борисовича Кримського.

Для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами філософії.

© О.Є. Лукашук, Л.В. Мелішкевич,
укладання, 2010

© П.Ф.Йолон, автор вступ. ст., 2010

© Київ 2010

ЖИТТЯ В ФІЛОСОФІЇ І ФІЛОСОФІЯ В ЖИТТІ

Наукова творчість вченого як процес та результат інноваційної діяльності завжди є явищем унікальним. І не тільки тому, що презентує людству вперше нове знання про незвідане. Вона характеризується не тільки тим, що розкриває таємниці природи, суспільства і людського духу, відтворює в ідеальній формі раніш невідомі закони їх розвитку та функціонування. Наукова творчість є разом з тим органічною частиною внутрішнього світу людини і, як така, виступає проекцією людської особистості в інтерсуб'єктивну сферу. В ній як в краплині води віддзеркалені продуктивні пізнавальні здатності і обдарування людини, її смаки і уподобання, переживання і емоційні вирування, потенціал віри і надії, устремління душі та свобода думки, властивості світовідчуття і світобачення, які вона успадкувала від народження, започаткувала в родині, виробила під враженнями неповторного дитинства і бентежної юності, освіти і виховання, нагромадженого життєвого досвіду в зрілості. Тому осмислюючи наукові здобутки вченого і намагаючись пояснити їх джерела та витoki, з'ясувати їх місце в системі наукових знань, необхідно пройти стежками, якими він пройшов сам, пов'язати в єдине ціле об'єктивні факти життєвого шляху вченого, суб'єктивні інтенції його мислення та умонастрою, коло дослідницьких зацікавлень з "чутливими точками" розвитку науки, формоутворюючими процесами культури та викликами суспільного життя.

Сергій Борисович Кримський прийшов в науку в роки тяжких випробувань для країни та її народу. Україна повільно загоювала глибокі рани, завдані жадливою війною та жорстокою окупацією, репресіями тоталітарного режиму. Українське суспільство поступово вчилася жити по-новому, долаючи страх перед державною машиною насильства і звільняючись від стереотипів культу особи в поведінці та мисленні. Значною мірою ослабили ідеологічні табу, розширюючи поле інтелектуальної діяльності і відкриваючи обнадійливі перспективи для живої думки. В середовищі української інтелігенції з'явилися постаті, що стали виразниками вільнодумства. Вони презентували критичне ставлення до радянської дійсності та ідеологічних догм, що її освячували, домагалися національного, соціального та культурного відродження. Сергій Кримський сприйняв нові явища з глибоким співчуттям і щирою симпатією. Зорієнтуватися в процесах, що відбуваються, йому чудово допоміг чималий досвід, набутий в роки дитинства і юності, в навчанні і праці, в пошуках свого місця в житті. На порозі наукової кар'єри він володів уже особистим досвідом виживання в голодні роки війни, вирощування картоплі і буряків. Він займався музикою, писав сценарії, захоплювався астрономією та фізикою, ще в юнацькі роки прочитав основні логіко-філософські твори Г.Гегеля, викладав у школі логіку і астрономію, пізнав гіркий смак безробіття тощо.

С.Б.Кримський народився 2 червня 1930 року в українському місті Артемівську Донецької області. Воно відноситься до старовинних міст Донбасу, яке існує з XVI століття і до 1924 року носило ім'я Бахмут. Місто було головним пунктом так званого Бахмутського шляху – частиною відомого соляного шляху, яким чумаки возили сіль на Україну. Не зважаючи на зміни, що їх зазнав донецький край, місто продовжувало зберігати дух старовини. Воно оточене безмежними полями, які є залишками отого Половецького степу, котрий відігравав значну роль в історії Київської Русі і навіював романтику. Сергій часто виїжджав з батьками за місто, в степ і, сповнений романтики, спостерігав, як хвилюється ковила, бігають дрови, зайці ... Нерідко сім'я залишалася ночувати в степу, що справляло на малого Сергія незабутнє враження. Він любив

лягати горілиць і вдивлятися в безкрає зоряне небо, переживаючи безкінечність як частину свого ества – почуття, яке О.Герцен образно називав пантеїстичним єднанням людини з космосом. Відчуття безмежного неба і безкрайого степу залишилося з ним на все життя. Згодом вже навчаючись в сьомому класі однієї з київських шкіл, Сергій Кримський стає членом Українського Астрономічного Товариства і разом з науковцями Астрофізичної обсерваторії Київського держуніверситету імені Т.Г.Шевченка на чолі з професором С.Всехсвятським ночами спостерігав в телескоп за космосом, допомагаючи вченим в їх роботі. Потім сам придбав невеличкий телескоп і з хвилюванням споглядав небо, планети, зорі ... Це значною мірою сприяло формуванню його наукової орієнтації й допитливості, скеровувало їх в бік наукових проблем, для яких суттєвою компонентою була безкінечність. В решті решт допитливий розум Сергія Кримського знайшов свою реалізацію в лоні філософії. Тут проглядається перша стежина, якою йшло формування неординарної особистості, своєрідного світобачення і аналітичного умонастрою Сергія Кримського. Стає недивним той факт, що найкращі свої наукові праці були написані ним в селищі Кічієве, що під Києвом, де малися ідеальні умови, щоб поєднати філософські роздуми зі спогляданням зоряного неба.

Зростав і виховувався Сергій Кримський в інтелігентній родині. Батько був інженером і все життя, в довоєнні та післявоєнні роки, пропрацював в Управлінні важкої промисловості Донбасу. Мати закінчила Артемівське музичне училище за класом фортепіано і багато гастролювала майже всією Україною з концертами вокального ансамблю. Сергій Борисович і сам певний час навчався в цьому славному училищі, яке недавно відсвяткувало свій столітній ювілей. Хоч музика не стала його долею, однак ця обставина зумовила можливість постійно перебувати в мистецькому оточенні, творчій мистецькій атмосфері, спілкуватися з багатьма знайомими митцями того часу, які були частими гістьми в Сергієвій родині. Тут можна прослідкувати другу стежину формування особистості Сергія Кримського: властивої йому чутливої натури, загостреного світосприйняття, синтетичного мислення, мистецтва спілкування, тонкого гумору, стійкого інтересу до проблем культури та духовності, до філософії Дому. Сам Сергій Борисович розцінює той період свого життя як такий, що максимально сприяв розвитку його творчої фантазії.

Свою освіту Сергій Кримський розпочав ще в донецькому Артемівську. Однак, небачена в історії людства страшна війна вщент зруйнувала усталений порядок життя. Батьки пішли в діючу армію: батько – на фронт, мати – у внутрішні війська, які займалися охороною важливих військових та народногосподарських об'єктів. Не стало Дому. Разом з матір'ю Сергій відходив на схід, куди вивозилися промислові підприємства, що мали оборонне значення і куди відкочувалися радянські війська. Зрештою, вони опинилися в місті Оренбурзі, що на Уралі. Оренбурзькі степи дечим нагадували донецькі, але все інше було по-іншому. Якщо коротко сказати, то було холодно, голодно і тривожно. Про звичайну школу не могло бути і мови, зате тут він пройшов іншу школу – школу виживання. Щоб якось хоч трохи підтримувати харчовий баланс родини, Сергій в свої дванадцять років завів на березі річки Урал свій власний город, на якому власноруч вирощував картоплю, гарбузи та інші невибагливі овочі. Страви, приготовлені з продукту своєї праці, пригадуються зараз Сергію Борисовичу як неймовірно вишукані делікатеси. Мати рідко була дома, будучи постійно зайнятою на об'єкті, що охоронявся її частиною, або перебувала на концертах для солдатів та місцевого населення. Сергій залишався самостійно при клубі, весь свій вільний час віддавав читанню. На щастя, в клубі розміщувалася бібліотека, яка не відзначалася особливим багатством книжкового фонду, проте в ній малася "Большая Советская

Енциклопедия", котру допитливий й наполегливий хлопчик подолав від першого до останнього слова. Зайве, мабуть, говорити, яке непересічне значення це мало для розумового розвитку хлопця. В тих умовах це були його університети. Звідси бере початок інша стежина, котрою проходила кристалізація важливих риси характеру Сергія Кримського – завидного працелюбства, цілеспрямованої наполегливості, вміння в будь-яких життєвих ситуаціях покладатися тільки на свої сили, невгамовного прагнення до широти знань.

Настав переломний період війни. Радянські війська розпочали масовані наступальні операції і фронт покотився на захід. За ним слідом рухалася військова частина його матері. Зразу ж після визволення Києва ця частина вступила в місто і взяла під охорону залізницю та залізничні споруди. Зрозуміло, разом з матір'ю прибув і Сергій. З того часу його життя нерозривно пов'язане з Києвом.

Коли життя в Києві поступово налагодилося, Сергій Кримський пішов навчатися в одну із середніх шкіл міста Києва. Він старанно вчився, жадібно всмоктуючи нове знання. Відсутність підручників не завадила цьому. На зруйнованих київських вулицях можна було бачити багато людей, котрі торгували книгами і практично за безцінь продавали найрізноманітнішу літературу. На цьому ринку Сергій як читач і покупець був своєю людиною. Тут можна було почитати й легко придбати все, що цікавило хлопця.

Для учня, що прочитав "Большую Советскую Энциклопедию", шкільні програми були вже затісними і не могли повністю задовольнити зростаючого потягу до знань. Тому Сергій Кримський постійно шукав і самостійно створював нові канали поповнення знань. Він захопився хімією і, знайшовши в руїнах аптеки хімічний посуд та реактиви, розпочав самостійно ставити хімічні досліди, що пробудило в ньому великий потяг до науки. Потім в нього проявився не абиякий інтерес до фізики, особливо до загальної теорії відносності А.Ейнштейна, до астрономії, про що вже говорилось, та космології з її теоріями про будову та походження Всесвіту і, зрештою, до техніки та науково-технічного конструювання. Він став організатором і активним учасником науково-технічного товариства, що функціонувало при Будинку піонерів м. Києва. За успіхи в науково-технічній творчості Сергій Кримський отримав Похвальну Грамоту ЦК ЛКСМУ, яка відіграла важливу позитивну роль в його подальшому житті і навчанні.

Захоплюючись конкретними науками переважно природознавчого профілю, Сергій Кримський поступово почав відчувати, що без якогось чітко оформленого загального погляду на світ неможливо до кінця зрозуміти і пояснити фундаментальні факти й закономірності, що відкриваються, гіпотези й теорії, котрі висуваються цими науками. В цьому ланцюжку поступальних переходів і трансформацій пізнавальних інтересів відслідковується нова стежина формування його особистості, інтелектуального становлення і остаточного вибору життєвого шляху. Конче необхідна потреба в загальному світобаченні і чуття перспективи, яку воно дарувало, безпосередньо відкривали Сергію Кримському прямий шлях до філософії. І справді, до філософії він долучився з великим завзяттям ще в шкільні роки і вже ніколи не розлучався з нею. Філософія стала для нього хобі, професією, сенсом і долею усього його життя. В його житті вона зайняла місце еллінської богині Долі – Клото, яка пряде нитку життя людини.

Книжки з філософії Сергій Кримський почав читати з сьомого класу. З початку це було ніби допоміжне заняття при вивченні інших дисциплін, однак згодом воно переросло в самостійне захоплення. Будучи в дев'ятому класі, на тому ж таки стихійному книжковому базарі він придбав 12 із тринадцяти томів повного зібрання філософських творів Г.Гегеля і наполегливо став їх

студіювати. Той, хто вперше зіткнувся з його творами, знає як важко дається засвоєння їх змісту через особливості стилю і глибини думки німецького мислителя. Тому вивчення філософії Гегеля Сергій Кримський розпочав із засвоєння його мови, манери міркування, способу виразу думки. Він дошукувався до ідейної нитки гегелівської філософської концепції і відтворював логіку їх розгортання. В цьому йому вельми допомагало знання формальної логіки, яка в ті часи викладалась в школах. Вивченню філософії Гегеля і формальної – традиційної, а потім математичної – логіки Сергій Кримський присвятив багато років, чим заклав міцний фундамент для професійної діяльності та оформленню філософського типу мислення.

В 1948 році Сергій Кримський закінчив Середню школу №132 м.Києва. В розв'язанні питання, куди піти вчитися, вагався не було. Тому цілком закономірно, що в цьому ж році він поступив на відділення логіки філософського факультету Київського держуніверситету імені Т.Г.Шевченка. Поза величезний конкурс, поза ту обставину, що в першу чергу, фактично без конкурсу, до університету зараховувались фронтовики, котрі демобілізувались і поверталися до мирного життя, Сергію Кримському вдалося справдити свою мрію завдяки глибоким знанням і ... не в останню чергу Похвальній Грамоті ЦК ЛКСМУ.

В університеті, вивчаючи нормативні філософські курси, Сергій Кримський надавав перевагу вивченню історії філософії як найбільш ефективному на той час інструменту філософської освіти. На першому місці, як і до того, була філософія Гегеля, в яку він наполегливо продовжував заглиблюватись. Його вельми зацікавив гегелівський метод філософського розумування, що передбачав рух від категорії ніщо до багатоманітності якісних визначень буття, його культура працювати з нульовими ситуаціями, евристична сила діалектики, трактування межі як форми виходу у безмежність, проблема суперечностей як позитивної сили, що відноситься до світу взагалі, представлення форм мислення як форм буття, гегелівська логіка в цілому. Тому не дивно, що дипломну роботу Сергій Кримський підготував і захистив саме про генезис форм і законів мислення. На філософії Гегеля Сергій Борисович не тільки вчився, а й виробляв свою філософську культуру, відточував евристичний інструментарій.

Захоплення філософією Гегеля мало для Сергія Кримського і серйозні негативні наслідки. Справа в тому, що філософія Гегеля хоч і не знаходилась під забороною, однак викликала велику підозру з боку марксистсько-ленінських ідеологів. З післядеборінських часів вони вбачали в ній тільки систему об'єктивного ідеалізму, систему метафізики, вираз ідеології буржуазії, філософське виправдання існування бога і таке інше. Спроби звернення до неї як історико-філософського джерела філософської думки таврували класовим ярликом – "меньшевиствующий идеализм". Її позитивний зміст зводили лише до так званого "раціонального зерна", тобто до діалектики в сталінському урізаному, а тому спотвореному розумінні. Глибоке знання філософії Гегеля і його використання в навчальному процесі не могло не привернути увагу ортодоксально налаштованих викладачів і послужило підставою звинуватити Сергія Кримського у "страшних гріхах" – гегельянстві. Його яскраві виступи на семінарах з використанням гегелівської риторики подавались як намагання виділитись із колективу, отже відірватись від нього, а це вже ні що інше, як прояв буржуазного індивідуалізму. Зараз це може здаватися дрібницями аж до смішного. Але в тих умовах такі звинувачення могли мати фатальні наслідки для їх адресата. І Сергію Борисовичу довелося докласти чимало зусиль і винахідливості, щоб не стати їх жертвою.

В 1953 році Сергій Борисович закінчив навчання в університеті і перед ним постала проблема працевлаштування. В той період професійні філософи затребуваними не були, хоч потреба в

них у вищих навчальних закладах відчувалася досить гостро. Філософія як одна із трьох складових частин марксизму вважалася партійно-ідеологічною дисципліною і до її викладання допускалися лише політично благонадійні люди. Він отримав призначення для роботи в культурно-освітній установі Херсона, але там йому було відмовлено з тих самих мотивів. Повернувшись до Києва він спробував щастя поступити до аспірантури Київського університету, але і в цьому випадку діяли ті ж самі правила – Сергій Кримський залишився поза аспірантурою, хоча всі вступні іспити він склав на відмінно.

Сергію Кримському вдалося влаштуватися в середній школі №98 м.Києва вчителем логіки і психології. Незабаром ці предмети було вилучено з шкільної програми. Формальна логіка в ті часи була не в пошані. Замість неї підносилася так звана діалектична логіка, стосовно якої тоді, як і тепер, достеменно не було відомо, що вона означає. Він залишився вчителем астрономії – 1 година на тиждень! Фактично це означало безробіття. Щоб якось звести кінці з кінцями в своєму сімейному бюджеті, він два роки (1955–1957 рр.) працює сценаристом на Київській телестудії. Нарешті через чотири роки після закінчення університету, тобто в 1957 році, його приймають лаборантом, згодом бібліографом в Інститут філософії АН УРСР. З тих пір він стає однолюбом і за всіх умов зберігає вірність Інституту філософії, хоч спокус було чимало.

В обов'язки працівників такого роду входить науково-допоміжна робота. Стосовно Сергія Кримського воно було вірно лише частково. Паралельно з цим він займається власними науковими дослідженнями. Він багато працює над питаннями історії української філософської та суспільно-політичної думки. Сергій Борисович став одним із тих українських науковців, хто поставив розробку цієї проблематики на тверду базу історичних джерел. При підготовці фундаментальної колективної праці "Нарис історії філософії на Україні" він багато працює в бібліотеках й архівах Києва, Москви, Ленінграда, збираючи і обробляючи фактичний матеріал не тільки для розділу, написаним ним особисто, а й до розділів інших авторів. З цієї тематики він опубліковує ряд статей самостійно, що своїм наслідком стало переведення його в 1960 році на посаду молодшого наукового співробітника.

Для себе основним пріоритетом своєї наукової роботи в цей період Сергій Кримський все-таки вважає логіку і теоретичну філософію. Він свідомо обрав науковий фах, який на той час не був ні особливо престижним, ні обіцяючим швидкого кар'єрного росту. Але він був пов'язаний з галуззю наукових знань, котра таїла в собі безліч нерозв'язаних проблем, що нагромадилися через бурхливий розвиток природознавства, математики, кібернетики, лінгвістики. Чуття дослідника підказувало, що перед ним відкриваються широкі можливості для реалізації свого творчого потенціалу. Він зосереджує свій науковий інтерес на актуальних проблемах становлення і розвитку логічного мислення, його функціонування в системі теоретичного знання, збирає і осмислює природничі та соціогуманітарні факти, котрі безпосередньо стосуються цього процесу. В результаті в 1962 році він опубліковує книгу "Генезис форм і законів мислення", в якій виступає серйозним, вдумливим, цілком зрілим і самостійним дослідником. На основі цієї праці в 1963 році він захищає кандидатську дисертацію.

З цього часу наукова кар'єра Сергія Кримського розгорталася без особливих ускладнень. Незабаром його обирають старшим науковим співробітником відділу логіки наукового пізнання, потім провідним науковим та головним науковим співробітником відділу логіки і методології науки. В 1985–1990 роках він працює завідувачем відділом методології і методики соціологічних

досліджень. Присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника (1967 рік), професора (1987 рік).

Заради справедливості слід зазначити, на відміну від багатьох інших науковців Сергій Кримський піднявся до наукової зрілості, не навчаючись в аспірантурі, без наукового керівника, не маючи навіть неофіційного статусу пошуковця. Свій шлях він торував сам, сповна користуючись методом спроб і помилок. Такий шлях в науковці Сергій Борисович жартома називає лоборантурою.

Згадана монографія до цього часу є чи не єдиною логіко-філософською працею, в якій так всебічно і ґрунтовно на широкій природничо-науковій і суспільствознавчій базі послідовно досліджувалось би логічне формоутворення, становлення і розвиток логічного мислення. В ній Сергій Борисович аналізує природу логічного мислення та його об'єктивні основи, висвітлює закономірності розвитку мислення і логічного формоутворення в процесі антропогенезу; зупиняється на особливостях логічного формоутворення на ранніх стадіях розвитку мислення, виділяє конкретно-дійове мислення, з'ясовує його специфіку і місце в становленні абстрактного мислення. Virізняється не абиякою винахідливістю реконструкція еволюції логічних форм – поняття, судження, умовиводу в процесі розвитку теоретичного мислення.

В творчій біографії Сергія Кримського праця, присвячена генезису форм і законів логічного мислення, посідає особливе місце. І не тільки тому, що це перше його велике і значуще дослідження, не тільки тому, що в ній отримані наукові результати, які не втратили наукової значимості донині. В цій праці фактично представлені повністю сформовані основні засади евристичного методу Кримського, котрим він неухильно керувався в усіх сферах своєї інноваційної діяльності та в кожному конкретному дослідженні і котрі дають ключ до його творчої лабораторії.

Ще в студентські роки, займаючись абстрактною філософією, цілковито переймаючись гегелівським способом розумування, Сергій Кримський став підозрювати, що цей спосіб містить у собі якісь серйозні упущення, які зосереджені в спекулятивному характері методу мислителя і що ця спекулятивність є найслабкішим місцем філософії Гегеля, оскільки так чи інакше часто приводить до нехтування очевидними фактами. Поштовхом до такого висновку стало читання книжок з сучасної логіки та методології науки, філософії природознавства в основному зарубіжних авторів, які в цей час почали охоче перекладатись і масово видаватись. Сергій Борисович остаточно зрозумів, що рухатися далі, успішно займатися філософськими розробками в сучасних умовах буде неможливо, якщо не переступити через спекулятивність: філософію як і будь-яку іншу науку потрібно будувати на стійкому ґрунті надійних фактів. Тому вирішальною передумовою успішного філософського дослідження має стати і став для нього перехід від спекулятивного до фактологічного типу мислення, відповідно до якого при дослідженні будь-якої філософської проблеми "необхідно ретельно аналізувати і зіставляти факти з найрізноманітніших наук". В світлі цієї методологічної настанови при дослідженні генезису форм і законів мислення Сергій Борисович робить акцент на дбайливому пошуку, доборі та осмисленні фактичного матеріалу з багатьох галузей знань – анатомії, антропології, етнографії, історії мови та теоретичного мовознавства, дитячої психології та нейропсихології. Він робить для себе методологічною нормою положення про те, якщо емпіричні дані всіх наук щодо одного і того ж явища збігаються, то вони представляють надійний факт. Тільки через аналіз і осмислення надійних фактів можна рухатися до обґрунтованих узагальнень. На цій евристичній нитці базується його провідна ідея – дослідити процес становлення логічного мислення за фактами становлення константних смислів слів-понять і речень-суджень, які раніш були ситуативними. При цьому автор неухильно

дотримується засади не переповідати, не коментувати, не витлумачувати чужих текстів. Ці три настанови – фактологічність, обґрунтованість узагальнень, некомпелятивність склали методологічне кредо Сергія Кримського, яке він проніс через усю свою наукову творчість. В контексті багаторічних захоплень вивчення конкретних наук ця евристична стежина вивела його на широку і багатообіцяючу галузь філософствування, що позиціонувалася як логіка, методологія і філософія науки і яка в українському філософському середовищі (також в радянському взагалі) була новаторською.

Розробка проблематики з логіки, методології і філософії науки в Україні відбувалася в складних ідеологічних умовах. На початку 70-х років минулого століття різко посилювався партійний репресивний тиск в сфері культури, мистецтва та суспільних наук. Інтелектуальне життя в Україні вступило в драматичну смугу, яка гранично влучно визначалася поширеним в колах творчої інтелігенції фразеологізмом, що використовував прізвище одного із високопоставлених партійних бонз: “сюди – табу, туди – табу і взяв мистецтво на скабу”. Компарти́йна влада не любила і не приймала оригінальних розробок в галузі суспільних наук, вважаючи їх небезпечними для комуністичної ідеології та існуючого режиму. Вона разом з ортодоксально мислячими філософами пильно стежила за розробками гуманітаріїв і рішуче боролася за "чистоту" марксизму-ленінізму. За свої філософські новації провідні науковці Інституту філософії, до яких безумовно належав С.Б.Кримський, зазнавали гострих ідеологічних нападків та політичних звинувачень. Проте, не зважаючи на сильний партійно-ідеологічний пресинг, теоретичні розробки в галузі логіки, методології і філософії науки не тільки не згорнулися, а навпаки, розширювалися і поглиблювалися. В середині 60-х і на початку 70-х років минулого сторіччя вони вилилися в академічний логіко-методологічний рух, що об'єднав вчених з багатьох галузей знання – основ математики і кібернетики, теоретичної фізики, філософської і математичної логіки, психології, згодом структуралістської лінгвістики і нетрадиційної культурології. Здійснювалися спільні розробки, проводилися спільні семінари, теоретичні конференції, симпозиуми. На них відбувалося ґрунтовне обговорення міждисциплінарної проблематики, яка рівною мірою зацікавлювала всіх. Одним із найактивніших їх організаторів і учасників безперечно був С.Б.Кримський. Він виступав з науковими доповідями і статтями в науковій пресі, опублікував крупні монографічні дослідження, які справляли належний науковий резонанс.

Дослідження з актуальних проблем логіки, методології та філософії науки в Інституті філософії набрала потужного розмаху у зв'язку з приходом в 1962 році до інституту в якості директора видатного філософа П.В.Копніна як одного із ініціаторів наукового напрямку, орієнтованого на ліберальну раціоналістичну традицію. В Інституті філософії він створив новий науковий підрозділ і об'єднав навколо себе велику групу науковців, що зосередилися на розробці проблем логіки наукового пізнання. Сергій Кримський разом з П.В.Копніним і М.В.Поповичем розробили оригінальний науково-дослідний проект, першим підсумком реалізації якого стали підготовка і видання резонансної колективної монографії "Логіка наукового дослідження" (1965 рік). Праця відзначалася тим, що в ній засобами формального і концептуального аналізу досягається реконструкція наукового дослідження як логічно послідовного процесу, простежується рух пізнавального акту від генезису проблеми і формування емпіричної, фактологічної бази через різні ступені абстракції до вищих рівнів синтезу та структуризації знання – наукової теорії, системи наукових теорій, наукової картини світу, світогляду. При цьому продуктивно використовується концептуальні засоби формальної логіки і методологічний

потенціал діалектики, однак не примітивізованої і вульгаризованої, а діалектики, виробленої і презентованої представниками класичної німецької філософії, зокрема І.Кантом, Г.Гегелем, а також раніше замовчуваними працями К.Маркса, насамперед, ранніми.

Вірний своєму евристичному кредо Сергій Кримський в підготовлених ним розділах зосереджує свою увагу на одному із фундаментальних аспектів проблеми предметного змісту наукових теорій, взаємозв'язку теорії та емпірії, теоретичного та емпіричного – проблеми, що була осердям логіко-методологічної рефлексії того часу. Він відслідковує рух наукового дослідження від формування і узагальнення емпіричної бази до виникнення і обґрунтування наукової теорії як системи знання з принципів, а потім у зворотному русі – переході від теорії до емпірії, в процесі якого відбувається наповнення абстрактних теоретичних структур предметним змістом. Для цього потрібна спеціальна строго логічна процедура, протилежна абстрагуванню, тобто процедура пошуку семантичних смислів, емпіричних об'єктів або їх логічної реконструкції, що відповідають постульованим принципам наукових теорій. Таку логічну операцію, за своїм спрямуванням протилежну абстрагуванню, автор розглядає як інтерпретацію теоретичної системи. Він розкриває сутність інтерпретації, подає її концептуальну структуру, виділяє і характеризує види інтерпретації, з'ясовує її евристичну роль. Наукове значення цієї розробки полягало в тому, що в ній вперше в науковій літературі інтерпретація наукових теорій аналізується як логічна операція, симетрична абстрагуванню.

Звернення до методів формалізації наукових теорій, широке використання в науці дедуктивних схем і пов'язана з цим операція інтерпретації, явище множинності моделей предметного подання абстрактних теоретичних структур вивели Сергія Кримського на нову важливу логіко-методологічну проблему: взаємопереходу наукових теорій, що вже склалися, та переходу від старої теоретичної системи до нової. В своєму розділі монографії "Логіка наукового дослідження" та в монографії "Наукове знання та принципи його трансформації" (1974 рік) він робить об'єктом свого дослідження логічні принципи трансформації наукових теорій, з одного боку, та логічні принципи генезису теоретичних систем, з іншого. При розгляді способів організації теоретичних систем автор аналізує евристичні функції основних формоутворюючих факторів теорії – аплікації, методу "блукаючої" форми, алгоритму, принципу двоїстості. Він формулює принцип переносу дедуктивних схем чи груп перетворень вихідної теорії на нову теоретичну систему шляхом відтранспортування певних об'єктів. Узагальнивши відомі так звані принцип неможливості та принцип обмежень, Сергій Кримський обґрунтовує принцип введення заборон на певні ситуації при створенні нової теорії, що дозволяє окреслити сферу неможливого і усунути парадокси старої теорії. Для розв'язання суперечностей, що мають місце в середині теоретичної системи, і досягнення її системної повноти автор пропонує спиратися на принцип приєднання ідеальних елементів до аксіоматики вихідної теорії, що дозволяє разом з тим розширити предметну область нової теорії за рахунок ідеальних чи віртуальних об'єктів, які в процесі верифікації теорії частково співпадають з емпіричними об'єктами. Формулюються і на прикладах математичних та фізичних теорій розкриваються евристичні функції принципу перманентності та відповідності. На основі монографії "Наукове знання та принципи його трансформації" Сергій Борисович у 1974 році захищає докторську дисертацію.

Тема узагальнень аж до формулювання логічних принципів і обґрунтування їх евристичної функції стає провідним сюжетом в багатьох подальших статтях і монографічних дослідженнях Сергія Кримського. В монографіях "Раціональність в науці і культурі", 1989 рік (співавтори

П.Ф.Йолон, Б.О.Парахонський) і "Запити філософських смислів" (2003 рік) він висуває і обґрунтовує оригінальну концепцію, вихідна ідея якої полягає в тому, що раціональність як така не є абстрактним явищем. Своїми витокami вона закорінена в формах і способах практичного освоєння дійсності, зв'язана з типом світовідношення людини та реалізацією цього відношення в науковому знанні і культурі. Вона є явищем, що пронизує всі форми життєдіяльності людини і асоціюється з силою людського розуму, його здатністю належним чином організувати життєвий процес, слугувати мірилом вмотивованого вибору рішень, можливостей, дій, альтернатив. В цьому спрямуванні він розробляє концепцію раціональності, її концептуальний устрій, розробляє типологію раціональності. Особливо новаторський характер мають його трактування методу як втіленої раціональності, якої в сфері вона не стосувалася – науки, мистецтва чи практики; подання практичної раціональності у вигляді технологічної доцільності; виділення в окремий тип і характеристика художньої раціональності, найбільшим виразником та стійким аспектом прояву якої виступає художній метод. Важливою складовою частиною його оригінальної концепції виступає розроблена ним чітка система принципів раціональності.

В історії людства раціональне невіддільне від нераціонального, свідоме від несвідомого, стихійне від керованого, конструктивне від деструктивного тощо. Тому розглядаючи життя людини, її багатогранну діяльність в усіх сферах суспільної активності, автор концентрує увагу на проблемних ситуаціях, в яких вони відбуваються. Вихід з будь-якої проблемної ситуації пов'язаний з прийняттям виважених, оптимальних і обґрунтованих рішень, здатних слугувати директивною передумовою дій на досягнення бажаних результатів. В цьому розумінні рішення можуть кваліфікуватися як продуктивні, коли суб'єкт прийняття рішень спирається на перевірені наукою підстави та суспільно-історичний досвід, акумульований системою відповідних раціональних принципів. В цьому контексті С.Б.Кримський формулює та обґрунтовує принципи: а) міровизначення, згідно з яким все раціональне лежить в інтервалі певної міри, заданої законами симетрії, і відповідної норми, що протистоїть всездозволеності; б) впорядкованих послідовностей, котрий висуває вимогу осмислювати явища проблемної ситуації в контексті логічно вибудованого ряду дій, обумовлює їх передбачуваність, алгоритмічність, обґрунтованість; в) рельєфності бінарних опозицій, що пов'язує раціональні міркування та дії з чітким розмежуванням істини і хибності, правди і кривди, реального й ілюзорного, суб'єктивного і об'єктивного, осмисленого і неосмисленого, добра і зла, справедливості та несправедливості тощо; г) аналітичності, що передбачає розгляд будь-якого об'єкта як комбінації простих елементів в складному цілому та можливості їх рекомбінації шляхом руху від простого до складного; д) гносеологічного сумніву (іронії) орієнтує на прийняття лише того, що має під собою достатні розумні підстави, протидіє догматичному розуму, безконтрольності абсолютного духу та ідеології вічних істин; д) етичної вартості істини, який закріплює пріоритетність будь-якої істини, навіть загрозливої, перед спокусою солодкої або корисливої брехні, протистоїть моральній неохайності; інші принципи. Обґрунтована система принципів має методологічне, теоретичне і практичне значення.

Принципи раціональності Сергій Кримський неодноразово розглядає і в пізніших своїй роботах, доповнюючи і поглиблюючи свою концепцію новими аспектами. Зокрема, в книзі "Філософія як шлях людяності і надії" (2000 рік) він повертається до них як до принципів узагальненої раціональності.

Науковий доробок С.Б.Кримського не обмежується сюжетами, що розгортаються в галузі логіки і методології науки. Його допитливий розум постійно вторгається в суміжні філософські

дисципліни і зупиняється на гострих проблемах, що в них назріли. На перших порах його дослідницький інтерес до інших сфер філософської рефлексії носив допоміжний характер і відігравав роль своєрідного полігону для відпрацювання логіко-методологічних ідей. Але поступово він набуває для нього все більшого значення і згодом трансформується в самостійні напрями його наукової творчості, які умовно можна назвати культурологічними і соціогуманітарними.

Культурологічний напрям реалізується через розгортання двох хоча різних, але споріднених сюжетів – розробку проблем гносеології та філософії культури, а також історії української філософії та національної культури. За тим обидва ці сюжети синтезуються в дослідженнях з філософії духовності.

У першому випадку Сергій Кримський піддає різноплановому аналізу феномен культури, його раціоналістичні основи, хронотипний і символічний лад, взаємодію науки і культури, феномен науки в культурі і фактори культури в світі науки, форми культурно-історичного опосередкування наукового знання. Він характеризує культуру як світ людини, змальовує образи взаємодії різних культур і культурні архетипи. В ґрунтовній праці "Епістемологія культури", 1993 рік (співавтори Б.О.Парахонський, В.М.Мейзерський), здійснюється аналіз форм руху знання в контексті культури. Культура подається як сутнісна основа узагальненої теорії пізнання, як семіотична система, що презентує смисли людської життєдіяльності та суспільно-історичного досвіду і через яку здійснюється включення індивідуальної свідомості в свідомість колективну, суспільну. В ній розкриваються культурні архетипи пізнання і образи пізнання в культурі, пропонуються своєрідні когнітивні моделі культури. В праці обґрунтовується теза про зв'язок форм пізнання і схем мислення з рівнем розвитку культури і притаманними їй можливостями. Фактично маємо перед собою розробку, яка здійснює екстраполяцію логіко-методологічних процедур дослідження в сферу культури.

З логіко-методологічних позицій С.Б.Кримський здійснює системний аналіз цивілізаційних визначень культури в своїх розділах колективної монографії "Цивілізаційні моделі сучасності" (2002 рік), в ґрунтовних працях "Під сигнатурою Софії" (2008 рік) та "Ранкові роздуми" (2009 рік), підготовлених на широкому історичному, соціокультурному та етнологічному матеріалі світової й вітчизняної екзистенції. Дослідження зосереджується на проблемах формування ціннісно-смыслового універсуму людини, що простягається до принципів некласичної гносеології та українського національного менталітету. Розкриваються наскрізні структури цивілізаційного процесу та його ціннісно-смыслові інваріанти, що конститууються в архетипах діяльності, знання і духу. Послідовно розвивається концепція софійності, сакральне кредо якої презентується через принцип мудрості і символізацію буття, святість рідної землі і формоутворення національного духу, онтологію краси і високих смислів творчості. В символіці буття С.Б.Кримський концептуалізує Ранок як життєву подію, що закладає в людині віру, надію та життєвий оптимізм. В соціокультурному аспекті С. Б.Кримський розглядає стратегії сучасного наукового мислення і закономірності трансформації соціального інтелекту, вибудовує власну концепцію історії та метаісторії.

Дослідження проблем філософії культури і соціальної філософії в контексті розвитку сучасної цивілізації в науковій творчості Сергія Борисовича логічно і гармонійно переходять в дослідження проблем розвитку української національної культури і духовності, її самотності і буттєвої зумовленості, розвитку української філософської думки, її культурного і духовного навантаження. Визначаючи культуру як феномен, що розкриває внутрішню безмежність людини,

С.Б.Кримський виробляє категоріально-концептуальний лад для виразу і характеристики універсальї української культури, духовного змісту її видатних явищ. Зокрема, він належним чином оцінює культурні архетипи Києва й Києво-Могилянської академії та їх вплив на духовне життя слов'янських народів, наділяє Києво-Могилянську академію статусом фортеці української духовності, разючою зброєю якої "був меч духовний".

До дослідження історії української філософії, яке згодом піднялося до рівня дослідження української національної культури та духовності, Сергій Кримський долучається ще на ранніх стадіях наукової кар'єри. Ще в період "лаборантури" він відіграє непересічну роль в опрацюванні матеріалів і написанні нарисів з історії філософської та суспільно-політичної думки в Україні. Поряд з цим він публікує низку статей про світоглядні позиції О.О.Потебні, М.І.Гулака, Ф.О.Зеленогорського, Т.Г.Шевченка та його соратників. Але вагоміший внесок у вивчення історії української філософії і національної культури він робить своїми дослідженнями філософії Г.С.Сковороди. В 1972 році за рішенням ЮНЕСКО увесь світ відзначав 250-річчя від дня народження цього великого сина українського народу. С.Б.Кримський у співпраці з визначними постатями – філософом Мирославом Поповичем і поетом Іваном Драчем підготували ґрунтовну працю, присвячену життю і творчості мислителя. В ній знайшли місце нові підходи до розуміння ідейної спадщини Григорія Сковороди і її значення для української культури. Праця була підготовлена на достеменному фактичному матеріалі і містила міркування, котрі геть не вписувалися в канони офіційної доктрини розвитку української культури і української історії взагалі. Тому процес видання книги просунувся лише до першої верстки і був загальмований ідеологічними цензорами. Працю звинуватили в ідейній незрілості, у відсутності класового підходу і інтернаціонального "пафосу", в милуванні старовиною тощо. Особливо компартійних чиновників дратувало те, що книга на достовірних фактах змальовувала високий для тих часів рівень освіти, художнього мистецтва і музичної культури українського народу. Книга "Григорій Сковорода" побачила світ лише в 1984 році в період загострення нової економічної та політичної кризи в Радянському Союзі, однак із значними правками і купюрами.

Тематика, присвячена історії української філософії і національної культури, продовжує займати значне місце в творчості Сергія Кримського. Він досліджує світоглядні і гуманістичні ідеї відомих постатей української культури, зокрема, Петра Могили, Дмитра Чижевського; знакові явища в українській культурній історії – українське Просвітництво, феномен українського бароко, його специфіку та культурну універсальність, характер вираженої ним ментальності; феномен Софії Київської; взаємодії культури і політики, державотворчі завдання в галузі культури. Значну увагу приділяє універсальї української національної культури, особливо її базовим архетипам. В цьому відношенні становить значний науковий інтерес невелика, але вагома праця "Архетипи української культури", що є розділом в фундаментальній колективній монографії "Феномен української культури: методологічні засади осмислення" (1996 рік) і яка є концентрованим підсумком багатьох його виступів в науковій та масовій пресі.

Автор розглядає культуру, культурно-історичний процес як такий, що репрезентує неповторні риси індивідуального життя людини та життя історичної особистості, зокрема, етносів і націй. Тому кожна культура виступає в образі національної культури і є явищем історичним. Унікальність української культури полягає в тому, що своїм корінням вона сягає у тисячоліття прадавньої історії і розвивалася шляхом передачі "із рук в руки", тобто неперервним чином. Вона постає виразником стрижневих нетлінних етнічних цінностей, які є віковичними

ейдосами, прототипами, образами. На тверде переконання автора, вони "збагачуючись не гинуть, а постійно відроджуються в нових формах, перетворюючи сучасність у всечасність метаісторії". Ці базові, інваріантні щодо часу структури проявляють себе в українській культурі, характеризуючись як її архетипи, і становлять підстави для національної ідентифікації.

Для української культури є притаманним занурення у внутрішній світ людини, однак не у формалізми розуму, а в те, що є сутністю морального життя, істинними глибинами душі і конститується як архетип "серця". Цей архетип є типовим не лише для характеристики української культури, а й самого методу її дослідження, що закріпилося в архетипі "філософія серця". Для української національної культури і національної ментальності сутнісними є архетипи: софійності буття, коли реальні речі сприймаються не тільки в їх природному статусі, а й як знаки Божої премудрості; родинного статусу природи, що символізує єдність людини і природи, смислово завантаженість "українського поля"; Слова, скороченого міфу, який презентує певну модель світу і вважається початком вільної думки та вільної людини; етичної цінності людини; гри з долею чи нечистою силою. Ці та інші архетипи пролягають через усю історію і в своїй сукупності розкривають особливості української ментальності та своєрідність української національної культури. Вдумуючись в сутність застосованого тут архетипного аналізу, не можна не побачити його прямого зв'язку з прийнятою Сергієм Кримським евристичною засадою дослідження через встановлення константних смислів. Пошук і аналіз архетипів є ефективним методом дослідження української національної культури в умовах національного відродження і пошуках національної ідентичності, що відповідає вимогам наукової раціональності.

Досліджуючи явища української культури, Сергій Кримський вбачає в них не тільки форми буття індивідуальності і історичної спільноти, засоби національно-культурної ідентифікації. Він знаходить в них ментальні смисли і константи духовного життя, моральні аспекти духу. Для нього Софія Київська символізує не просто премудрість світу. Вона сповнена ефектом високого неба, тобто високих устремлень людської душі. Софійність є не просто смислами буття, вона є святістю буття. Софійна основа культурної топографії Києва містить у собі глибокий сакральний зміст. В буттєвій тріаді Дім–Поле–Храм зосереджується вмістилище українського національного духу. Таким чином, відштовхуючись від дослідження логіко-методологічних проблем культури взагалі і української національної культури зокрема, Сергій Кримський підіймається до розробки проблем філософії духовності.

Значне місце філософії духовності віддається в книзі "Філософія як шлях людяності і надії", про яку вже йшлося, та в колективній монографії "Шляхи та роздоріжжя сучасної цивілізації" (1998 рік). За тим Сергій Кримський випускає в світ брошуру "Заклики духовності XXI століття" (2003 рік), текст якої сформовано на основі лекції, прочитаної в Національному університеті "Києво-Могилянська академія". На базі досягнень сучасної науки – кібернетики, синергетики, нейрофізіології, ноосферної концепції, антропного принципу в космології та фізиці розкриваються космічні передумови єдності буття і свідомості, висувається нова концепція людської присутності у ціннісно-смисловому універсуму. Тут він торкається проблеми усвідомлення людиною свого шляху в душі, долі і надії, накреслює контури духовності та раціональні підстави її утвердження, аналізує семіоз, міф, етос, мистецтво, мудрість як феномени духовно-практичної діяльності, обґрунтовує систему принципів духовності в нових контекстах. Серед найважливіших із них можна виділити принципи, що регламентують буття духу як основи особистості: а) монадності особистості, що стверджує унікальність її світу, здатного

репрезентувати свою епоху, культуру, націю; б) "третьої правди", який виражає незвідність життя до альтернативи "щастя – нещастя", "успіх – поразка" тощо, позначає вихід з буденності на високі обрії надії; в) екзистенційного крещендо, вимагає розуміння життя як зростаючої кульмінації, коли смерть – не кінець життя, а його вінець; г) несилової боротьби добра зі злом; д) морального розуму, утверджує розум, настояний на совісті, котрий відкидає навіть найефективніші шляхи до успіху, якщо вони уражені морально ущербними наслідками; інші принципи. На думку автора, вироблена система принципів має стати важливішим стратегічним ресурсом морального здоров'я кожної нації, людяного поступу історії і визначати духовність нового тисячоліття.

Окремий сюжет в науковій творчості Сергія Кримського становлять актуальні проблеми соціології та соціальної філософії. Будучи завідувачем відділом методології і методики соціологічних досліджень він багато уваги приділяє впровадженню логіко-методологічних прийомів і процедур в процес аналізу емпіричного соціологічного матеріалу, його концептуального осмислення і узагальнення, а також в обґрунтування теоретичних побудов достовірними і репрезентативними фактами. Показовою в цьому відношенні є виконана у співавторстві з В.С.Пилипенком та Ю.В.Салюком наукова праця "Верифікація соціальних прогнозів" (1992 рік). В ній розробляються методологічні основи вивчення і оцінювання майбутнього, складання і обґрунтування соціальних прогнозів, види і методи їх верифікації (операції, спорідненої з інтерпретацією), а також соціальної експертизи. Підкреслюючи новаторський дух дослідження, слід окремо відзначити його внесок у розробку теорії соціальних рішень, котрий знайшов свій розвиток в наступних публікаціях Сергія Кримського, зокрема, в його розділі "Людський інтелект і духовність на рубежі тисячоліть" в книзі "Шляхи і роздоріжжя сучасної цивілізації". В цих працях вперше в філософській літературі ним формулюється і обґрунтовується теза про принципіві вади так званих колективних рішень за принципом більшості, що є складовою частиною будь-якого демократичного процесу. Ці вади особливо в умовах нерозвинутої або неповної демократії можуть породжувати соціальні колізії. Прийняття рішень за принципом більшості саме по собі не містить механізму врахування думок і позицій кожної індивідуальної особистості чи соціальної групи, що неминуче тягне за собою відхід від принципу рівності і може спричинити порушення прав людини, соціальної, етнічної чи національної меншини. Це в свою чергу таїть в собі загрози виникнення протистояння особи і соціуму, розколу суспільства на соціальну, етнонаціональну більшість і меншість тощо. За умов незрілої демократії існує небезпека зловживанням правами більшості, схильності до прийняття кон'юнктурних чи кланових рішень на шкоду довгостроковим і в загальнонаціональних інтересах. Демократія як влада більшості сама породжує владу меншості через вибір правлячої еліти та вождів, які при недостатній контрольованості можуть перетворитися на диктаторів і тиранів, як це мало місце в соціалістичному суспільстві, відбувається заміна рівності в свободі на рівність у рабстві. Однак, це не заперечує демократію як історично найприйнятнішу форму прийняття рішень і управління соціумом. Це говорить лише про те, що соціальна стратегія ХХІ століття має забезпечити формування волі більшості морально-політичними засобами, коли визнаються і шануються інтереси меншості, коли доленосне рішення є результатом узгодження думок і позицій всіх індивідуальних та історичних особистостей (консенсусу), коли розгортання демократичних процесів сучасності з необхідністю доповнюється екуменічною етикою.

Портрет постаті Сергія Кримського буде далеко неповним, якщо його інноваційну діяльність не розглядати в сполученні з науково-педагогічною. Він відомий в Україні як вчений з непере-січним педагогічним талантом. Ще працюючи в середній школі, Сергій Кримський виробив свій власний стиль навчально-виховного спілкування з учнями, який зблизив його з дітьми, давав можливість мобілізувати їх увагу на уроках, виробити стійкий інтерес до оволодіння знаннями. В період наукової зрілості шкільний досвід якнайкраще надався для продуктивного спілкування зі студентською і науковою молоддю. Він читав лекції в багатьох вищих учбових закладах, працював з молодими науковцями і як науковий керівник, і як лектор, і як радник, виховавши 17 кандидатів і 5 докторів наук. Багато років керував аспірантським семінаром інституту для пошуковців з усіх філософських спеціальностей. Його авторські цикли лекцій з актуальних проблем філософської науки і сьогодення в Національному університеті "Києво-Могилянська академія" та в Центрі гуманітарної освіти НАН України для пошуковців академічних інститутів відвідували багато-хто з числа київської професури. Він любить молодь і багато працює з нею, молодь відповідає йому любов'ю і шаную.

Наполеглива праця, талант, високі моральні якості зробили С.Б.Кримського безперечним авторитетом в науці. Його наукова творчість є помітним явищем в філософському житті, вона є одним із рушійних факторів в історико-філософському процесі в Україні, в якому С.Б.Кримський посідає гідне місце. Він відноситься до тих вчених, які мають ім'я в науці. Його творчий доробок широко відомий науковій громадськості, отримав визнання і в країні, і за рубежом. Його наукові праці перекладені іноземними мовами і видані за кордоном. Він – організатор і учасник багатьох вітчизняних та міжнародних наукових конгресів, конференцій, симпозіумів. С.Б.Кримський – лауреат багатьох престижних наукових премій, зокрема, академічних премій імені Д.З.Мануїльського (1990 рік), імені М.І.Туган-Баранівського (2000 рік), імені Д.І.Чижевського (2001 рік), Національної премії імені Т.Г.Шевченка (2005 рік). Він став переможцем Дев'ятої загальнонаціональної програми "Людина року 2005" в номінації "Вчений року", обраний дійсним членом Нью-Йоркської Академії наук. Присвоєно Почесне звання "Заслужений діяч науки і техніки України" (1996 рік), має державні нагороди.

Здається, німецький філософ Гегель в якості епіграфа до однієї із своїх праць написав слова: "Щасливий той, кого годує улюблена професія". Професію філософа тепер, як і раніше, навряд чи можна вважати вельми прибутковою, але факт залишається фактом: Сергія Кримського вона зробила щасливою людиною наповнила його життя високим сенсом. Філософія пряла і пряде нитку життя Сергія Борисовича. Він же – цю древню науку мудрості збагатив новим нетлінним змістом, роблячи її вічно молодю і чарівною.

П.Ф.Йолон

Сергій Кримський.
Найважливіші дати життя та діяльності

- 1930 – 2 червня, народився в м.Артемівськ Донецької області.
- 1948 – закінчив середню школу № 132 м.Києва.
- 1948 – 1953 – студент філософського факультету Київського Державного Університету ім.Т.Г.Шевченка.
- 1954 – 1955 – викладач логіки та психології середньої школи № 98 м.Києва.
- 1955 – 1957 – сценарист Київської телестудії.
- 1957 – Старший лаборант Інституту філософії АН України.
- 1958 – Бібліограф Інституту філософії АН України.
- 1960 – Молодший науковий співробітник відділу історії філософії Інституту філософії АН України.
- 1963 – захист кандидатської дисертації “Генезис форм та законів мислення”.
- 1963 – Присуджено науковий ступінь кандидата філософських наук.
- 1964 – Старший науковий співробітник відділу логіки наукового пізнання Інституту філософії АН України.
- 1967 – Присуджено вчене звання старшого наукового співробітника.
- 1974 – захист докторської дисертації на тему “Наукове знання і принципи його трансформації”.
- 1976 – Присуджено науковий ступінь доктора філософських наук.
- 1982 – Нагороджений медаллю “В пам'ять 1500-летия Киева”.
- 1985 – Завідуючий відділом методів соціологічного дослідження Інституту філософії АН України.
- 1987 – Присуджено вчене звання професора.
- 1990 – Головний науковий співробітник відділу логіки та методології науки Інституту філософії АН України.
- 1990 – Присуджено премію ім.Д.З.Мануїльського Президією АН України.
- 1995 – Обраний дійсним членом Нью-Йоркської академії наук.
- 1996 – Присвоєно почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України”.
- 2000 – Присуджено премію ім.М.І.Туган-Барановського Президією НАН України.
- 2001 – Присуджено премію ім.Д.І.Чижевського Президією НАН України.
- 2005 – Лауреат дев'ятої загальнонаціональної програми “Людина року-2005” в номінації “Вчений року”.
- 2005 – Присуджена Національна премія України імені Тараса Шевченка.
- 2005 – Нагороджений Почесною Грамотою Президії НАН України і ЦК Профспілки НАН України за багаторічну плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну роботу, вагомий особистий внесок у розвиток філософської науки, підготовку наукових кадрів та у зв'язку з 75-річчям від дня народження.
- 2006 – Нагороджено Відзнакою НАН України за професійні здобутки до 60-річчя Інституту.
- 2010 – Присуджено почесне Звання професора Національного педагогічного університету ім.М.П.Драгоманова.

**Хронологічний покажчик
друкованих праць
Кримського Сергія Борисовича**

1958

До питання про генезис форм мислення // Наукові записки Інституту філософії АН УРСР. – Т.4. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – С. 37–68.

1959

Пам'яті великого соціаліста-утопіста (До 100-річчя з дня смерті Роберта Оуена) // Вісник АН УРСР. – 1959. – № 1. – С. 57–59.

1960

Атеїстичні погляди О.О.Потебні (До 125-річчя з дня народження)// Наука і життя. – 1960. – № 9. – С. 50–51.

Гулак Николай Иванович / С.Крымский, Д.Острянин // Философская энциклопедия. – Т.1. – М. : Советская Энциклопедия, 1960. – С. 412.

Рец.: Новое исследование по диалектической логике /П.В.Копнин, С.Б.Крымский // Научные доклады Высшей школы. Философские науки. – 1960. – № 3. – С. 161–166. – Рец. на кн.: Алексеев М.Н. Диалектика форм мышления. – М. : Изд-во МГУ, 1959. – 282 с.

1961

До питання про філософські основи природничо-наукових поглядів М.І.Гулака // Наукові записки Інституту філософії АН УРСР. – 1961. – Т.7. – С. 82–99.

Зеленогорський Федір Олександрович // Українська Радянська Енциклопедія. – Т.5. – К., 1961. – С. 246.

Украинское республиканское совещание по философским вопросам биологии / С.Крымский, В.Роменец // Вопросы философии. – 1961. – № 5. – С. 155–158.

1962

Генезис форм і законів мислення. – К.: Вид-во АН УРСР, 1962. – 124 с.

Рец.: Жданов Д.А. Проблемы генезиса логических форм // Вопросы философии. – 1963. – № 10. – С. 163–164.

Міманса // Українська Радянська Енциклопедія. – Т.9. – К., 1962. – С. 210–211.

1963

Передбачення наукове // Українська Радянська Енциклопедія. – Т.11. – К., 1963. – С.49.

Радхакрішнан Сарвапаллі // Там само. – Т.12. – К., 1963. – С. 92.

Ріккерт Генріх // Там само. – С. 268.

Річ у собі // Там само. – С. 275.

1964

Диалектическая природа форм мышления // Проблемы мышления в современной науке. – М. : Мысль, 1964. – Гл. 6. – С. 245–284.

Одна логічна інтерпретація смислу та значення // Логіка і методологія науки. – К. : Наук. думка, 1964. – С. 120–134.

1965

Заметки о логике современной и традиционной / П.В.Копнин, С.Б.Крымский // Вопросы философии. – 1965. – № 7. – С. 157–164.

Интерпретация как логическая операция // Вопросы философии. – 1965. – № 11. – С. 47–56.

Интерпретация научных теорий // Логика научного исследования / отв. ред. П.В.Копнин, М.В.Попович. – М. : Наука, 1965. – С. 113–143.

Интерпретацията като логическо-гносеологическа категория // Проблеми на законите и категориите на диалектиката и логиката. – София : Българска Академия на науката, 1965. – С. 241–259.

Некоторые вопросы логической интерпретации смысла и значения // Проблемы методологии и логики наук. – Вып.2. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1965. – С. 127–133.

Принципы организации теории и их роль в процессе её генезиса // Логика научного исследования. – М. : Наука, 1965. – Гл. 10, § 1. – С. 244–255.

Принципы трансформации теорий // Там само. – Гл. 10, § 2. – С. 255–276.

1966

Дослідження та пропаганда питань діалектичного матеріалізму / В.М.Нічик, М.В.Попович, С.Б.Кримський, М.С.Шлепаков // Нарис історії філософії на Україні / голов. ред. Д.Х.Острянин – К. : Наук. думка, 1966. – Гл. 6, § 1. – С. 479–505.

Соратники Т.Г.Шевченко / В.Ю.Євдокименко, М.С.Денисенко, С.Б.Кримський // Там само. – Розд. 3, § 6. – С. 178–187.

Некоторые вопросы определения понятия «система» // Материалы к симпозиуму по логике науки. – К. : Наук. думка, 1966. – С. 128–139.

1967

Потебня А.А. // Философская энциклопедия / гл. ред. Ф.В.Константинов. – Т.4. – М. : Советская энциклопедия, 1967. – С. 327.

Принцип перманентности и вопросы эвристики научных теорий // Логика и методология науки. IV Всесоюз. симпоз. Киев. Июнь. 1965 / отв. ред. М.Э.Омельяновский – М. : Наука, 1967. – С. 70–75.

1968

О понятиях «система» и «структура» // Целостность и биология : (материалы симпозиума) / отв. ред. Р.В.Чаговец. – К. : Наук. думка, 1968. – С. 49–60.

Рец.: [Рецензия] / Попович М.В., Крымский С.Б. // Вопросы философии. – 1968. – № 11. – С. 161–164. – Рец. на кн. : Зиновьев А.А. Основы логической теории научных знаний. – М. : Наука, 1967. – 260 с.

1969

Ленінська концепція багатоступінчатості рівнів пізнання і сучасна наука // Філософська думка. – 1969. – № 3. – С. 13–22.

Die Interpretation der wissenschaftlichen Theorien // Logik der wissenschaftlichen Forschung. – Berlin : Akademie Verlag, 1969. – S. 148–186.

Рец.: Філософія та сучасність // Друг читача. – 1969. – 23 вересня. – Рец. на кн.: Копнин П.В. Ленин и материалистическая диалектика. – К. : Изд-во полит. лит-ры Украины, 1969. – 196 с.

1970

Про стиль мислення в сучасному природознавстві // Філософська думка. – 1970. – № 5. – С. 72–83.

Рец.: [Рецензія] / Кримський С.Б., Свириденко В.М. // Філософська думка. – 1970. – № 1. – С. 127–129. – Рец. на кн.: Артюх А.Т. Категориальный синтез теорий. – К. : Наук. думка, 1967. – 153 с.

1971

Пам'яті Павла Васильовича Копніна // Філософська думка. – 1971. – № 4. – С. 133–135.

Проблема поступальності наукових теорій та «логічних фігур» в їх єдності // Ленінська філософська спадщина і сучасне природознавство / відп. ред. П.С.Дишлевий. – К. : Наук. думка, 1971. – С. 235–248.

Про визначення поняття «система» та його застосування // Логіка і гуманітарні науки / редкол.: М.В.Попович, П.Ф.Йолон, В.П.Чорноволенко. – К. : Наук. думка, 1971. – С. 84–107.

About Some Models of the Interrelations of Theories // Abstracts of Congress for Logic, Methodology and Philosophy of Science. – Bucharesti, 1971. – P. 159–160.

1972

Логический аспект ленинской концепции многоступенчатости уровней познания // Известия АН Казах. ССР. Серия общественная. – 1972. – № 4. – С. 8–14.

О некоторых моделях взаимосвязи теорий в современной науке // Проблемы логики, методологии и философии науки (Тез. докл. симпоз. Ереван. 22–26 февраля 1972г.). – Ереван : Изд-во АН Армянской ССР, 1972. – С. 9–13.

1973

Вивідне знання // Філософський словник / за ред. В.І.Шинкарука. – К.: Наук. думка, 1973. – С. 52.

Визначення // Там само. – С. 53–54.

Еквівалентність // Там само. – С. 124.

Інтерпретація // Там само. – С. 188.

Істина // Там само. – С. 194–195.

Метатеорія // Там само. – С. 286.

Мислення // Там само. – С. 291–292.

Стиль мислення у природознавстві // Там само. – С. 499–500.

Традиційна логіка // Там само. – С. 526–527.

Умовивід // Там само. – С. 531–532.

Формальна логіка // Там само. – С. 558.

Форми мислення // Там само. – С. 559.

О стиле мышления современного естествознания // Проблемы философии и методологии современного естествознания: Тр. II-го Всесоюз. совещ. по филос. вопросам современного естествознания, посвящ. 100-летию со дня рождения Ленина. – М. : Наука, 1973. – С. 306–312.

1974

Научное знание и принципы его трансформации. – К. : Наук. думка, 1974. – 207 с.

Реф.: [Реферат] // Filozofia. – 1975. – № 2. – S. 213–214.

Рец.: Локтионов В.И. [Рецензия] // Вопросы философии. – 1975. – № 2. – С.170–171.

Рец.: Николов Н. Ценное исследование логических принципов изменения научного знания // Філософська мисль. – 1977. – № 1. – С. 118–120.

- Рец.: Чудинов Э.М., Шатохин А.Н.[Рецензия] // *Философские науки*. – 1976.– №2.– С.172–173.
Ленінська філософська спадщина і сучасність : [передова] / С.Б.Кримський, В.Г.Табачковський, Ю.Д.Прилюк, В.А.Азархін, М.Ф.Тарасенко // *Філософська думка*. – 1974. – № 1. – С. 3–13.
Логические композиции научного знания // *Философские вопросы логического анализа научного знания*. – Вып. 3. – Ереван : Изд-во АН АрмССР, 1974. – С. 113–123.
Проблема знання в методології та практиці науки // *Філософська думка*. – 1974.– № 1.– С.45–54.

1975

- Рец.: [Рецензия] / С.Б.Крымский, А.И.Ахизер // *Филос. науки*. – 1975. – № 4. – С. 172–173. –
Рец. на кн.: Храмова В.Л. *Философский анализ проблемы соотношения теории и эксперимента в релятивистской физике*. – К. : Наук. думка, 1974. – 248с.
Рец.: [Рецензия] / С.Б.Крымский, М.В.Дученко // *Вісник АН УРСР*. – 1975. – № 1. – С. 108–109. –
Рец. на кн.: Шинкарук В.И. *Теория познания, логика и диалектика И.Канта*. – К. : Наук. думка, 1974. – 335 с.

1976

- Вопросы металогической теории знаков / С.Б.Крымский, С.А.Павлов // VII Всесоюзный симпозиум по логике и методологии науки. – К. : Наук. думка, 1976. – С. 60–62.
Зміст та функції природничо-наукової картини світу // *Філософська думка*. – 1976. – №2. – С. 66–76.
Ідейне джерело творчого досвіду діалектико-матеріалістичної філософії (До 60-річчя «Філософських зошитів» В.І.Леніна) // *Філософська думка*. – 1976. – № 6. – С. 29–41.
Логико-лингвистический аспект анализа категорий // *Логические и методологические проблемы анализа языка*. – Вильнюс, 1976. – С. 12–14.
Науково-технічна революція і особливості сучасного наукового пізнання / М.Попович, С.Кримський // *Філософсько-соціологічні проблеми сучасної науково-технічної революції* / відп. ред. В.І.Шинкарук. – К. : Наук. думка, 1976. – Розд. 4, § 1. – С. 311–346.

1977

- Системы знания и проблема их категориальной определенности // *Логико-философский анализ понятийного аппарата науки* / отв. ред. М.Попович. – К. : Наук. думка, 1977. – С. 196–225.
Філософські категорії і конкретно-наукові програми єдності теорій // *Філософська думка*. – 1977. – № 6. – С. 54–64.
Рец.: [Рецензия] / С.Б.Крымский, Е.Е.Ледников // *Вопросы философии*. – 1977. – № 5. – С. 183–184. –
Рец. на кн.: Павилёнис Р.Й. *Язык и логика*. – Ч. 1: *Формализация естественного языка в терминах исчисления высказываний и исчисления предикатов первой степени*. – Вильнюс : Изд-во Вильнюс. ун-та, 1975. – 170 с.

1978

- Визначення // *Українська Радянська Енциклопедія*. – Т. 2. – К., 1978. – С. 224.
Виключного третього закон // *Там само*. – С. 225.
Філософські та конкретно-наукові аспекти універсальних категорій // *Філософська думка*. – 1978. – № 6. – С. 64–75.
Рец.: Генезис ідеології просвітництва у вітчизняній філософії / С.Б.Кримський, В.І.Мазепа // *Філософська думка*. – 1978. – № 3. – С. 130–132. –
Рец. на кн.: Ничик В.М. *Феофан Прокопович*. – М., 1977. – 298 с.

Рец.: Філософсько-методологічний аналіз принципу системності // Філософська думка. – 1978. – № 1. – С. 125–128. – Рец. на кн.: Кузьмин В.П. Принцип системности в теории и методологии К.Маркса. – М., 1976. – 246 с.

1979

Идеализация // Украинская Радянська Енциклопедія. – Т.4. – К., 1979. – С. 336.

Истина // Там само. – С. 454.

Интертеоретические проблемы анализа научно-исследовательских программ // Проблемы философии. – Вып. 47. – К., 1979. – С.13–20.

В.І.Ленін про особливості пізнання сутностей високих порядків // Філософська думка. – 1979. – № 2. – С. 27–36.

Природа универсальных категорий // Материалистическая диалектика как логика. – Алма-Ата : Наука, 1979. – С. 179–185.

1980

Идеализация // Украинская Советская энциклопедия. – Т.4. – К., 1980. – С. 208.

Исключенного третьего закон // Там же. – С. 330.

Истина // Там же. – С. 350.

Интегративный процесс и формы его реализации / С.Б.Крымский, Н.П.Депенчук // Материалистическая диалектика и структура естественнонаучного знания. – К. : Наук. думка, 1980. – С. 133–161.

Интертеория и научная картина мира // Актуальные проблемы логики и методологии науки. – К. : Наук. думка, 1980. – С. 68–82.

Культурно-історичні передумови функціонування категорії абсолютного // Філософська думка. – 1980. – № 4. – С. 45–54.

Логико-гносеологический анализ универсальных категорий // Логико-гносеологические исследования категориальной структуры мышления. – К. : Наук. думка, 1980. – С. 5–46.

Методологічний статус відносного в ленінській концепції науки / С.Б.Кримський, В.І.Кузнецов // Філософська думка. – 1980. – № 2. – С. 80–91.

Понятие метода и стиля теоретического мышления / С.Б.Крымский, Б.А.Парахонский // Методологические проблемы развития материалистической диалектики. – Вып. IX. – Л. : ЛГУ, 1980. – С.41–49.

Программно-целевой аспект единства научного знания // Марксистско-ленинское мировоззрение и диалектика научного познания. – Вып. II. – Иркутск; Улан-Удэ, 1980. – С. 165–167.

1981

О конструктивной роли относительного в современной квантовой физике / С.Б.Крымский, В.И.Кузнецов // Логические и философские проблемы квантовой теории. – Орджоникидзе, 1981. – С. 100–119.

О типах относительного в физике / С.Б.Крымский, В.И.Кузнецов // Эволюция материи и ее структурные уровни: Тез. выступ. к III Всесоюз. совещ. по философским вопросам современ. естествознания (Москва, 22–24 апреля 1981 г.) – М., 1981. – С.70–73.

Проблема объективного и относительного в современном физическом познании / С.Б.Крымский, В.И.Кузнецов // Проблемы развития познания. – Кишинев : Штиинца, 1981. – С. 82–100.

Розуміння і світорозуміння (Логіко-гносеологічний аспект) // Філософська думка. – 1981. – № 3. – С. 88–98.

Формы функционирования категории абсолютного в системе культуры // Мироззренческое содержание категорий и законов материалистической диалектики. – К. : Наук. думка, 1981. – Ч. 3, гл. 4. – С. 234–254.

Те саме. – Bratislava : Pravda, 1983. – Словацькою мовою.

1982

Диалектико-матеріалістичний зміст поняття «світ» у сучасному природознавстві / С.Б.Кримський, В.І.Кузнецов // Філософська думка. – 1982. – № 5. – С. 73–85.

Определение // Украинская Советская энциклопедия. – Т.7. – К., 1982. – С. 505.

Философско-гносеологический анализ специфики понимания // Понимание как логико-гносеологическая проблема. – К. : Наук. думка, 1982. – С.24–43.

Характеристики понимания // Логический анализ естественного языка. Материалы к VIII Всесоюз. конф. «Логика и методология науки», Паланга, 26–28 сентября 1982 г. – Вильнюс, 1982. – С. 153–155.

1983

Мироззренческие категории в современном естествознании / С.Б.Крымский, В.И.Кузнецов). – К. : Наук. думка, 1983. – 222 с.

Рец. : Дученко М.В., Озадовська Л.В. Світоглядні категорії в сучасному природознавстві // Філософська думка. – 1985. – № 3. – С. 125–127.

Рец.: Загороднюк В.П. Мироззренческие категории: их роль и функции в современном естествознании // Информационные материалы. – 1986. – № 2 (33). – С. 41–45.

Рец.: Кармин А.С. [Рецензия] // Философские науки. – 1986. – № 2. – С. 166–170.

К типологии относительного в физическом познании / С.Б.Крымский, В.И.Кузнецов // Диалектика в науках о природе и человеке. – Т.2 : Эволюция материи и ее структурные уровни. – М. : Наука, 1983. – С. 399–406.

Логико-гносеологические условия постановки проблемы нового знания // Пути формирования нового знания в современной науке. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 9–27.

Проблема рассмотрения мира как целого в физическом познании / С.Б.Крымский, В.И.Кузнецов // Мироззрение и естественнонаучное познание. – К.: Наук. думка, 1983. – Разд. 2, гл. 1. – С. 137–150.

1984

Григорій Сковорода / Драч І.Ф., Кримський С.Б., Попович М.В. – К. : Молодь, 1984. – 214 с.

Рец.: Кондратюк А. Світ Григорія Сковороди // Вітчизна. – 1984. – № 8. – С. 199–201.

Рец.: Марценюк С. Просвітитель, філософ, поет // Друг читача. – 1984. – 21 червня.

Рец.: Марценюк С. Він будив свідомість народу // Людина і світ. – 1984. – № 12. – С. 53.

Ідейно-філософські основи творчості М.І.Гулака / Кримський С.Б., Кратко М.І. // Філософська думка. – 1984. – № 6. – С. 84–90.

Традиционная логика // Украинская Советская Энциклопедия. – Т.11, кн.1. – К., 1984. – С. 222.

Умозаключение // Там само. – С. 398.

Традиційна логіка // Українська Радянська Енциклопедія. – Т. 11, кн. 1. – К., 1984. – С. 318.

Умовивід // Там само. – С. 486.

Рец.: [Рецензия] / Крымский С.Б., Табачковский В.Г. // Вопросы философии. – 1984. – № 9. – С. 153–155. – Рец. на кн.: Гносеология в системе философского мировоззрения. – М. : Наука, 1983. – 382 с.

1985

Интеграция в системе взаимодействия наук / Крымский С.Б., Депенчук Н.П. // Материалистическая диалектика и взаимодействие наук. – К., Наук. думка, 1985. – С. 5–26.

Особливості інтеграції в сучасній науці / Кримський С.Б., Депенчук Н.П. // Філософська думка. – 1985. – № 2. – С. 51–62.

О.О.Потебня і філософська традиція / Кримський С.Б., Білодід О.І. // Наукова спадщина О.О.Потебні і сучасна філологія: До 150-річчя з дня народження О.О.Потебні. – К. : Наук. думка, 1985. – С. 4–10.

Принципы рациональности и проблема их моделирования / Крымский С.Б., Бургин М.С. // Методологические аспекты естественнонаучных исследований. – К.: Наук. думка, 1985. – С. 3–17.

Философские идеи в отечественной средневековой культуре / Крымский С.Б., Горский В.С. // Философские науки. – 1985. – № 5. – С. 91–99.

Характерные черты современной физической картины мира / Крымский С.Б., Кузнецов В.И. // Методологический анализ физического познания. – К. : Наук. думка, 1985. – С. 89–107.

Formy fungovani kategorie absolutniho v systemu kultury // Svetonazorovy obsah kategorii a zakonu materialisticke dialektiky. – Praha : Svoboda, 1985. – S. 206–222.

Рец.: Світоглядні аспекти гносеології / Кримський С.Б., Табачковський В.Г. // Філософська думка. – 1985. – № 2. – С. 116–118. – Рец. на кн.: Гносеология в системе философского мировоззрения. – М. : Наука, 1983. – 382 с.

1986

Антропності принцип // Філософський словник. – К. : Голов. ред. Української Радянської Енциклопедії, 1986. – С. 29.

Аплікація // Там само. – С. 31.

Верифікація // Там само. – С. 63.

Вид і рід // Там само. – С. 66–67.

Дискурсивне // Там само. – С. 134–135.

Диференціація та інтеграція наук // Там само. – С. 137.

Знання // Там само. – С. 213–214.

Інтерпретація // Там само. – С. 240.

Інтертеорія // Там само. – С. 240–241.

Мудрість // Там само. – С. 403.

Науково-дослідна програма // Там само. – С. 422.

Перманентності принцип // Там само. – С. 487–488.

Постулат // Там само. – С. 509.

Розуміння // Там само. – С. 589–590.

Текст // Там само. – С. 685–686.

Міждисциплінарні проблеми розвитку праці в антропогенезі // Філософська думка. – 1986. – № 4. – С. 107–109.

Наука в контексті культури // Філософська думка. – 1986. – № 1. – С. 12–24.

Понимание в системе культуры // Доказательство и понимание. – К.: Наук. думка, 1986. – Гл. 2, § 2. – С. 40–50.

Понимание как духовно-практическое освоение мира // Там само. – Гл. 2, § 1. – С. 33–40.

1987

Взаимодействие науки и культуры // Очерки истории естествознания и техники. – Вып. 33. – К., 1987. – С. 6–15.

Главное – это человек (Материалы «Круглого стола») // Коммунист. – 1987. – № 5. – С. 93.

Культура і політика (Матеріали «Круглого столу») / Кримський С.Б., Горський В.С. // Соціалістична культура. – 1987. – № 11. – С. 4–6.

Мова – дзеркало культури/ Кримський С.Б., Білодід О.І. // Мовознавство. – 1987. – № 4. – С. 28–33.

Наука як феномен культури // Наука і культура. – Вип. 21. – К., 1987. – С. 132–137.

Сутність і мета соціалізму (Матеріали "круглого столу" "Головне – це людина") // Комуніст України. – 1987. – № 4. – С. 47–48.

Те саме російською мовою.

Cultural and Historic Determinants of Science // 8 International Congress of Logic, Metodology and Philosophy of Science: Abstracts. – 1987. – Vol. 3. – P. 165–167.

Рец.: Нестандартний образ ботаніки // Вісник АН УРСР. – 1987. – № 10. – С. 103–105. – Рец. на кн.: Ситник К., Галузинская В. Ботанические тетради. – К.: Наук. думка, 1986. – 237 с.

Ред.: Історія філософії на Україні. – Т.2 / редкол.: І.П.Головаха, Н.Т.Ассонова, В.Ю.Євдокименко, С.Б.Кримський, О.П.Павелко. – К.: Наук. думка, 1987. – 367 с.

1988

Ідеї просвітництва в діяльності Петра Могили / Кримський С.Б., Білодід О.І. // Роль Києво-Могилянської академії в культурному єднанні слов'янських народів. – К.: Наук. думка, 1988. – С. 85–93.

Интегративная тенденция в развитии знания // Единство научного знания / Депенчук Н.П., Крымский С.Б. – М., 1988. – С. 132–148.

Історія і молодь (Виступ на круглому столі молодих учених НДІ і вузів УРСР, редакції журналу «Філософська думка») // Філософська думка. – 1988. – № 4. – С. 7.

1989

Рациональность в науке и культуре / П.Ф.Йолон, С.Б.Крымский, Б.А.Парахонский. – К.: Наук. думка, 1989. – 286 с.

Реф.: Сокулер З.А. [Реферат] // РЖ Общественные науки в СССР. Философские науки. – 1990. – № 1. – С. 27–32.

Реф. Замятина Е.Л. [Реферат] // Философские науки в УССР: актуальные проблемы диалектики и социального познания (Сб. реф.). – К., 1990. – С. 12–13.

Рец.: Гусев С.С., Тульчинський Г.Г. [Рецензія]//Філософська думка. – 1990. – № 4. – С. 118–121.

Фактор культуры в мире науки // Философия, естествознание, социальное развитие. – М., 1989. – С. 6–18.

Формообразование методологического сознания // Методологическое сознание в современной науке. – К.: Наук. думка, 1989. – С. 34–53.

Формы культурно-исторической опосредованности научного знания // Философские науки. – 1989. – № 7. – С. 63–65.

Як змінювались уявлення про простір і час // Філософська і соціологічна думка.– 1989. – № 1. – С. 104–106.

1990

Введение // Экспертные оценки в социологических исследованиях / отв. ред. С.Б.Крымский. – К. : Наук. думка, 1990. – С.5–10.

Основные понятия и проблемы социальной экспертизы // Там же. – Гл. 1. – С. 11–32.

Проблеми масової культури (Виступ на «круглому столі»)/Соціалістична культура.– 1990.– №1. Відповіді на анкету «Перспективи і глухі кути перебудови» журналу «Філософська і соціологічна думка» // Філософська і соціологічна думка – 1990. – № 2. – С. 39–44.

Истина и мнение // Философские науки. – 1990. – № 10. – С. 73–77.

Вероятностное социологическое знание // Социологический справочник. – К., 1990. – С. 8.

Интерпретация // Там же. – С. 133.

Классификация // Там же. – С. 41.

Метод // Там же. – С. 145–146.

Методология исследования // Там же. – С. 148–149.

Теоретическое знание // Там же. – С. 115–116.

Эмпирическое знание // Там же. – С. 120–121.

Рец.: [Рецензія] // Філософська і соціологічна думка. – 1990. – № 6. – С. 120–121. – Рец. на кн.: Трифонова М. К. Современная научная революция. – К.; Одесса, 1987. – 157 с.

1991

Дух гри і національний дух // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1991. – № 7. – С. 42–47.

Те саме рос. мовою.

Культурные архетипы, или знание до познания // Природа. – 1991. – № 11. – С. 70–75.

Світоглядний зміст проблеми лімітів людської діяльності // Екологія і культура. – К. : Наук. думка, 1991. – Розд. 1, § 1. – С. 5–16.

София Киевская в контексте историко-философского исследования / В.С.Горский, С.Б.Крымский // Отечественная философская мысль XI–XVIII вв. и греческая культура. – К. : Наук. думка, 1991. – С. 5–15.

1992

Верификация социальных прогнозов (методологический аспект) / С.Б.Крымский, В.Е.Пилипенко, Ю.В.Салюк. – К. : Наук. думка, 1992. – 116 с.

Виступ на «круглому столі» «Філософія – наука – життя»// Вісник АН України.– 1992. – № 9. – С. 30–31.

Контуры духовности: новые контексты идентификации //Вопросы философии.– 1992.– №12. – С. 21–28.

Про старе і нове у «новому мисленні» / С.Кримський, Б.Попов //Віче. – 1992.– № 1.– С.86–100.

Універсалії українського менталітету // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1992. – № 9–10. – С. 73–76.

1993

Эпистемология культуры: Введение в обобщенную теорию познания / С.Б.Крымский, Б.А.Парахонский, В.М.Мейзерский. – К. : Наук. думка, 1993. – 215 с.

Державотворчі завдання в галузі культури // Розбудова держави. – 1993. – № 4. – С. 57–58.

Новое мышление как философско-методологическая проблема // Мировоззренческие ориентиры мыслительной культуры. – К. : Наук. думка, 1993. – Гл. 1, § 1. – С. 6–15.

Сприймавши серцем, осягнувши розумом // Віче. – 1993. – № 8. – С. 76–83.

Строй культуры: хронотопы и символы // Collegium. – 1993. – № 1. – С. 21–32.

1994

Дім. Поле. Храм // Синтези: Часопис з питань культури. – 1994. – № 1. – С. 6–9.

Знаково-символический менталитет иконы // Рациональность и семиотика дискурса. – К. : Наук. думка, 1994. – С. 15–21.

«Кінець історії» чи метаісторія // Collegium. 1994. – № 1. – С. 28–39.

Проблема ціннісно-сислового універсуму // Універсум людини: мислення, культура, наука: Тези доп. наук. конф. – Сек. 1. – К., 1994. – С. 9–10.

Этнические монады и этика экуменизма // Культура та етнотика: Тези міжнар. конф. – Вип. 2. – К., 1994. – С. 1–2.

1995

Моральные ценности и императивы выживания // Нравственность в контексте современности. – К. : Информац. Центр Чернобыльской АЭС в Киеве, 1995. – С. 12–22.

Осяйні смисли: [передмова] // Мойсеев І. Храм української культури (філософія семіосфери) – К. : Б.В., 1995. – С. 3–5.

Палімпсести буття // Bevza. Реальність абстракції. – К. : Задумливий страус, 1995. – С. 14–19.

Під сигнатурою Софії // Філософська і соціологічна думка. – 1995. – № 5–6. – С. 235–242.

Те саме рос. мовою.

1996

Альтернативы выбора // Совесть, грех, покаяние. – К. : Информац. Центр Чернобыльской АЭС в Киеве, 1996. – С. 6–12.

Архетипи української культури // Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К. : Фенікс, 1996. – С. 91–112.

Балансуючи між ангелом і звіром // Людина і світ. – 1996. – № 5. – С. 22–25.

Икона как путь к абсолюту // Семантика образу в культуре средневековой Европы: Схід – Захід: Матеріали міжнар. наук. конф. – К., 1996. – С. 1–2.

Мудрість – це розум, настояний на совісті: (Інтерв'ю) / запис В.Сердюка // Вечірній Київ. – 1996. – 7 березня.

Національні архетипи // Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К. : Генеза; Довіра, 1996. – С. 114–116.

Національні архетипи, або про те, до чого ми належимо назавжди // Католицький щорічник 1996. – К., Видавничий дім «КМ Academia», 1996. – С. 111–119.

Панорамне бачення всесвітньої історії: (Вступне слово) // Павленко Ю. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства – К., Либідь, 1996. – С. 4–10.

Трансформація методологічної свідомості науки // Наука і наукознавство. – 1996. – № 3–4. – С. 32–38.

Уособлення як шлях самотворення людини // Філософсько-антропологічні читання '95. – К., Стило, 1996. – С. 37–46.

Ціннісно-смісловий універсум як предметне поле філософії // Філософська і соціологічна думка. – 1996. – № 3–4. – С. 102–116.

Те саме рос. мовою.

1997

Вимога критичного вибору в інтелектуальних стратегіях сучасності // Творче, практичне і критичне мислення : Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Житомир. 23–24 вересня 1997 р. – Житомир : Журфонд, 1997. – С. 12–14.

Етапи еволюції творчих поглядів Павла Васильовича Копніна // Філософські читання пам'яті Павла Копніна (4–5 жовтня 1997 р.) . – К. : Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка, 1997. – С. 135–139.

Культурні архетипи Києва // Київські обрії : історико-філософські нариси. – К.: Стилос, 1997. – С. 4–13.

Культурно-исторический аспект рациональности // Collegium. – 1997. – № 1. – С.13–24.

Специфіка українського бароко // Культура народів Причорномор'я. – Симферополь, 1997. – №1 – С. 48–54.

Стратегія проектування та феномен проекту в сучасній цивілізації // Наука та наукознавство. – 1997. – №3–4 – С. 61–72.

1998

Пути и перепутья современной цивилизации / Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. – К., 1998. – 432 с.

Архетипи української культури // Вісник НАН України. – 1998. – № 7–8 – С. 74–87.

Він відчув, що злодіяння не приховати. // День. – 1998. – 22 квітня.

История и метаистория в контексте современной цивилизации // Номо. – 1998. – № 2.

Історія філософії в контексті часу і вічності // Філософська думка. – 1998. – № 3 – С. 132–133.

Те саме // Історія філософії : досвід теоретичної саморефлексії. – Вип. 1. – К. : Укр. Центр духовної культури, 1998. – С. 38–39.

Культурно-экзистенциальные измерения познавательного процесса // Вопросы философии. – 1998. – № 4. – С. 40–49.

Методологія розуміння чи розуміння методології? (Парадигмальні виміри змін філософського мислення) // Цивілізація на роздоріжжі. – Вип. 2: Пошуки філософсько-світоглядних орієнтирів. – К. : Укр. Центр духовної культури, 1998. – С. 3–6.

Проблема плинного світу як проблема переходу історії в метаісторію. – Там само. – С. 76–78.

На Землі не побудувати раю, але можна запобігти пекла // День. – 1998. – 18 квітня.

Нет дефицита идей. Есть дефицит человеческих качеств (Интервью)// Зеркало недели.– 1998. – 1 августа.

Перспектива нового тисячоліття та зміна стратегій соціального інтелекту // Магістеріум : Альманах. –1998. – Вип. I. – С. 63–70.

По той бік Страшного Суду // Людина і світ. – 1998. – № 2 – С. 17–21.

Проективна наука постіндустріального суспільства // Пульсари. – 1998. – № 1 – С. 49–54.

«Третя правда» буття (Запити сучасної духовності) // Сучасність. – 1998. – № 4 – С. 99–107.

Формування ідей логіки наукового дослідження в Україні (60–80-ті роки) // Філософська думка. – 1998. – № 4–6 – С. 42–56.

Дмитро Чижевський про національне визначення історико-філософського процесу в Україні // Філософська думка. – 1998. – № 3 – С. 103–110.

Чистая совесть – это изобретение дьявола // Комсомольская правда в Украине.– 1998.– 3 апреля.
 Що таке любов // Голос України. – 1998. – 28 жовтня.
 Nowe potrzeby duchowosci // Colloquia communia. – Lublin, 1998. – № 1. – S. 107–118.

1999

Для кандидата в президенти інтелект є головною діловою якістю... // День. – 1999. – 22 травня.
 Когда ни вперед, ни назад – почему бы не в небо // Сегодня. – 1999. – 11 августа.
 Концептуальний лад аналізу перехідного процесу // Наукові записки НаУКМА. – 1999. – Т. 8: Філософія та право. – С. 4–10.
 Людина і світ на межі тисячоліть : Діалог з професором Гюнтером Шольцем // Меридіан. – 1999. – Листопад-грудень. – С. 1–4.
 Межа тисячоліть – зміна вимірів історії // Вісник НАН України. – 1999. – № 7. – С. 3–12.
 Межа тисячоліть і проблема метаісторії // Наукові записки НаУКМА. – 1999. – Т. 9: Філософія та право. – С. 212–215.
 Менталітет українського бароко // Розбудова держави. – 1999. – № 7–12. – С. 126–136.
 Місце пізнання в багатоманітності форм освоєння світу // Філософсько-антропологічні читання'98. – К. : Стилос, 1999. – С. 53–64.
 Цивілізаційний вибор України // Президент. – 1999. – № 2. – С. 104–107.
 Человечество заглянуло в бездны зла // День. – 1999. – 28 сентября.
 Энциклопедия мора: (Интервью) // День. – 1999. – 31 декабря.

2000

Философия как путь человечности и надежды. – К. : Курс, 2000. – 308 с.
 Рец. : Павленко Ю. Людяність як надія філософії : У новій книзі С.Б.Кримського // День. – 2000. – 21 листопада. – С.4.
 Рец. : Мойсеїв І. Шлях людяності // Книжник. – 2001. – Березень.
 Рец. : Рутковский Б. Сергей Крымский: от нашего миллениума вашему // Зеркало недели. – 2001. – 6 января.
 Рец. : Сигов К. София как этос: герменевтика С.Б.Крымского // Синописис: богослов'я, філософія, культура. – 2001. – Ч. 4–5. – С. 519–521.
 Рец. : Курбатов С. Київські пагорби світової культури // Дзеркало тижня. – 2005. – 23 квітня. – С. 29.
 Глобалістика та регіонально-національний чинник в ієрархії цивілізаційних процесів // Еволюція економічного розвитку та економічних теорій: Матеріали конф. 26–27 квітня 2000 р. – К. : КНЕУ, 2000. – С. 39–40.
 Деякі універсалиї української культури // Магістеріум. – 2000. – Вип. 5: Культурологія. – К., КМ Академія. – С. 12–15.
 «Дуже важливо, хто прийде на зміну носіям старих ідей»: (Интервью) // День. – 2000. – 15 вересня. – С. 18.
 Етнос (ціннісно-смісловне домобудівництво) // Енциклопедія етнокulturознавства. – Ч.1: Особа, нація культура. – Кн. 1. – К., 2000. – С. 298.
 Колізії цивілізаційного вибору в посттоталітарній Україні // Філософсько-антропологічні студії'2000. Європейський вектор та основні цінності української гуманістики.– К.: Стилос, 2000. – С. 37–43.
 Культурна універсальність українського бароко // Вісник НАН України.– 2000.– №10.– С.47–56.

Мистецтво творить світ // Артпанорама. – 2000. – № 5. – С. 4–6.

Нація тоді стає нацією, коли етнос перетворюється на суб'єкт світової історії (Виступ на дискусії «Історія в національній свідомості») // День. – 2000. – 12 грудня; продовж. – 13 грудня.

Нова раціональність – утвердження духовності // Вісник НАН України. – 2000. – №11 – С.12–22.

Очень важно, кто придет на смену носителям старых идей // День. – 2000. – 15 сентября.

Феномен діяльності як предмет філософського аналізу // Філософсько-антропологічні читання'99: Антропологічні ідеали Київської школи та реалії постмодерну (До 70-річчя О.Яценка) – К. : Стило, 2000. – С. 52–59.

Філософ, якого не піймав світ // День. – 2000. – 22 грудня. – С. 8.

Что бы я хотел пожелать Украине на рубеже тысячелетий (Ответы на вопросы анкеты газеты «День») // День. – 2000. – 29 декабря.

Kryms'kyi S. Under the Cipher of Sophia // Russian Studies in Philosophy. – 2000. – Vol. 38. – №4. – P.80–88.

Ред. : Скирбекк Г., Гилье Н. История философии / под ред. С.Б.Крымского. – М. : Владос, 2000. – 799 с.

Рец. : Нові горизонти філософсько-методологічного пошуку // Філософська думка. – 2000. – №3. – С. 156–160. – Рец. на кн. : В.С.Степин. Теоретическое знание. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 744 с.

Рец.: Человек и космос в культуре и космологии // Collegium. – 2000. – № 1. – С. 191–193. – Рец. на кн.: Павленко А.Н. Европейская космология: основные эпистемические повороты. – М., 1997. – 256 с.

2001

Архетипи // Енциклопедія Сучасної України. – Т.1. – К., 2001. – С. 695–697.

Вступне слово // Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства – К. : Либідь, 2001. – С. 3–10.

Ейдоси зустрічі культур // Українська тема в світовій музиці. – К. : Вид. Муз. Академії, 2001. – С. 42–49.

Ефект високого неба (Монологи про софійність та життя) // День. – 2001. – 20 квітня. – С.20–21.

Метаісторические ракурсы философии истории // Вопросы философии. – 2001. – №6. – С.32–41.

Пізнання як трансценденція Софії // Віра і Розум – двоє крил людського духу: зб. матеріалів наук. колоквиуму. – К. : Світ знань, 2001. – С. 181–185.

Про багатогранну роль «учительки життя» // День. – 2001. – 27 жовтня. – С. 5.

Простір та час як модуси життя: (Інтерв'ю) // Практична філософія. – 2001. – №1. – С. 263–269.

Софийная основа сакральной топографии древнего Киева / С.Крымский, Ю.Павленко // Collegium. – 2001. – №11. – С. 4–29.

Соціокультурні виміри науки // Наукові записки КІТЕП. – 2001. – Вип. 1. – С. 36–42.

Стати громадянином ноосфери // Філософія. Антропологія. Екологія'2001 (Ноосферна альтернатива та нові пізнавальні стратегії). – К. : Стило, 2001. – С. 3–11.

Три мандрівки по Києву // Українська культура. – 2001. – № 1. – С. 3–6.

«У нас не одне майбутнє, а багато, і минуле дає селекцію майбутнього» // День. – 2001. – 14 вересня. – С. 6–7.

У суперечці ніколи не народжується істина // День. – 2001. – 30 березня. – С. 6–7.

Філософія вимагає зробити своє життя складником світової біографії добра // Філософська думка. – 2001. – № 6. – С. 3–7.

Ценностно-смысловой универсум Н.А.Бердяева // Collegium. – 2001. – № 11. – С. 136–142.

Цивилизационный статус глобализации // Практична філософія. – 2001. – № 2. – С. 133–141.

Як Україні зберегти свою ідентичність та одночасно не закриватися від іншого світу? // День. – 2001. – 11 жовтня.

Рец.: [Рецензія] / С.Кримський, Т.Суходуб // Філософська думка. – 2001. – № 6. – С. 148–153. – Рец. на кн.: Лазарев Ф.В., Брюс А.Л. Многомерный человек. Введение в интервальную антропологию. – Симферополь, 2001. – 264 с.

2002

Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Ю.Н.Пахомов, С.Б.Крымский, Ю.В.Павленко. – К. : Наук. думка, 2002. – 632 с.

Архетипи // Філософський енциклопедичний словник. – К. : Абрис, 2002. – С. 39.

Бароко // Там само. – С. 46–47.

Безодня // Там само. – С. 49.

Всесвітня історія // Там само. – С. 99–100.

Герменевтичне коло // Там само. – С. 116–117.

Діяльність // Там само. – С. 163–164.

Думка // Там само. – С. 176.

Дух // Там само. – С. 177–178.

Знання // Там само. – С. 228–229.

Інтерпретація // Там само. – С. 247.

Метод // Там само. – С. 373.

Мислення // Там само. – С. 378–379.

Мудрість // Там само. – С. 401–402.

Наука // Там само. – С. 410–411.

Правда // Там само. – С. 506–507.

Практично-духовне освоєння світу // Там само. – С. 513–514.

Рациональності концепція // Там само. – С. 539.

Розуміння // Там само. – С. 556.

Стиль мислення // Там само. – С. 609.

Таїна // Там само. – С. 627–628.

Універсум // Там само. – С. 656.

Форми мислення // Там само. – С. 687–688.

Газета як аналітика і вість // День. – 2002. – 13 вересня.

Десять главных книг // Новый Акрополь. – 2002. – № 6. – С. 40–42.

Історія – частина і характеристика існування особистості // День. – 2002. – 5 жовтня. – С. 5.

К философии семьи // Семья в постатеистических обществах. – К.: Дух і Літера, 2002. – С. 94–97.

Мінімум європейської гуманітарної освіченості // День. – 2002. – 15 березня. – С. 19.

Софійні символи буття // Наукові записки НаУКМА. – 2002. – Т. 20: Філософія і релігієзнавство. – С. 6–10.

Софийность как святость бытия // Ученые записки Таврического нац. ун-та им.В.И.Вернадского. – 2002. – Т. 15: Философия. Социология. – № 2. – С. 28–31.

Софія Київська. Ефект високого неба: Монологи Сергія Кримського про софійність та життя // Україна Incognita. – К., 2002. – С. 27–43.

Старі нові цінності Сергія Кримського (Бесіда) // Наша газета. – 2002. – 5 липня. – С. 5.

Феномен мудрості у творчості Григорія Сковороди (До 280-річчя від дня народження українського мислителя) // Вісник НАН України. – 2002. – № 12. – С. 42–46.

2003

Заклики духовності XXI століття (3 циклу щорічних лекцій ім.А.Оленської-Петришин, 2002р.). – К. : КМ Академія, 2003. – 32 с.

Запити філософських смислів. – К., ПАРАПАН, 2003. – 240 с.

Рец.: Курбатов С. Київські пагорби світової культури // Дзеркало тижня. – 2005. – 23 квітня. – С. 29.

Рец.: Озадовська Л. Сергій Кримський: Запити філософських смислів // Софія. – 2005. – № 1. – С. 216–219.

Рец.: Табачковський В. Прилучимось до світла // День. – 2003. – 9 липня.

Рец.: Тарнашинська Л.І. ... І все це – Сергій Кримський, або зазирнути на зворотний бік місяця // Практична філософія. – 2005. – № 3. – С. 207–209.

Біблійні коди // Українське кіно: євроформат: Хроніка громадських обговорень 1996–2003 років. Кіносоціологія. – К. : Альтерпрес, 2003. – С. 139–142.

Естетика реабілітує тілесне // Там само. – С. 175–176.

Ляльки людей // Там само. – С. 220–223.

(Виступ) // Там само. – С. 479.

Діяльність і культура // Магістеріум. – 2003. – Вип. 12: Культурологія. – С. 4–7.

«За что Вы любите Россию и от чего ей следует избавиться?»: ответы на анкету газеты «День» // День. – 2003. – 12 июня.

Наука як феномен цивілізації // Вісник НАН України. – 2003. – № 3. – С. 7–19.

Принципи духовності XXI ст. // Дві Русі. – К., 2003. – С. 468–484.

Сіра речовина – стратегічний ресурс людства // Молодь України. – 2003. – 27 лютого. Теорія і проєкт // Смирновские чтения (Материалы IV Междунар. конф.). – М., ИФ РАН, 2003. – С. 248–249.

Універсалії української культури // День. – 2003. – 17 травня. – С. 7.

Успіх – результат виправлених помилок // День. – 2003. – 14 листопада. – С. 4–5.

Феномен українського бароко // Історія української культури: у 5 т. – Т.3: Українська культура другої половини XVII–XVIII ст. / редкол.: Смолій В. (голова), Попович М. ... Кримський С. – К. : Наук. думка, 2003. – Розд. 1, § 1.4. – С. 67–92.

Феномен мудрості в творчості Г.Сковороди // Сковорода Григорій: ідейна спадщина і сучасність. – К.; Переяслав-Хмельницький : ТОВ «Вид. дім "Переяслав"», 2003. – С. 194–201.

Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? // Дух і літера. – 2003. – № 11–12. – С. 125–137.

Фронезис // День. – 2003. – 23 листопада.

Ценностно-смысловой универсум Н.А.Бердяева // Метаморфози свободи: спадщина Бердяєва у сучасному дискурсі (до 125-річчя з дня народження). – К. : ПАРАПАН, 2003. – С. 6–12. (Український часопис російської філософії. Вісник Тов-ва рос. філософії при Укр. філос. фондї. Вип. 1.).

Человечество живет на вулкане, называемом история // День. – 2003. – 20 декабря.

2004

Вздовж століть Україна завжди була невід'ємною частиною Європи: (Інтерв'ю) // Війни і мир, КоАТЕ, 2004. – С. 511–520.

Демонизм «обратных сил» человеческой деятельности // Философия природы и практическая философия : Материалы конф. – К. : ПАРАПАН, 2004. – С. 66–67.

Зробити виклики історії менш грізними // Українська культура. – 2004. – № 1. – С. 6–7.

Коментар до статті К.Гудзик «Шляхом Макиавеллі» // День. – 2004. – 19 березня. – С. 5.

Культура як світ людини // Мистецькі обрії 2003. – К., Символ-Т, 2004. – С. 275–286.

Ментальні цінності в контексті виборчої кампанії // День. – 2004. – 3 серпня. – С. 1, 4.

Мыслить – глобально, действовать – локально // День. – 2004. – 1 июня.

Непереможеним – не потрібен меч // День. – 2004. – 30 грудня. – С. 6.

Познание как трансцендентация Софии // Collegium. – 2004. – № 14. – С. 4–7.

Українська культура: базові архетипи // Collegium. – 2004. – № 16. – С. 185–206.

Формування ідей логіки наукового дослідження в Україні (60–80-ті роки ХХ ст.) // Філософські дослідження : зб. наук. праць. – Луганськ, 2004. – С. 7–17.

2005

Анкета газети «День» [відповіді] // День. – 2005. – 29 грудня. – С. 7.

Виступ лауреата Шевченківської премії // День. – 2005. – 1 березня. – С. 1, 4.

Дім – поле – храм // Сучасність. – 2005. – № 3. – С. 139–145.

«Дослухатися до биття духу всередині себе...» // День. – 2005. – 3 червня. – С. 2.

Нове покоління вже не боїться влади // Без цензури. – 2005. – № 1–2. – 25 лютого – 3 березня.

Проектирование и трансформация социальных стратегий // Collegium. – 2005. – № 18. – С. 71–104.

Свобода разом і свобода поодиночці... // Дзеркало тижня. – 2005. – 26 березня. – С. 15.

Софійні символи буття і їх розпізнання // Софія. – 2005. – № 1. – 6–24.

Софійність как святость бытия // Героизм и подвижничество. Творчество С.Н.Булгакова в современном дискурсе. – К. : Радуга, 2005. – С. 36–40.

Якщо в меншості мудрець? // День. – 2005. – 29 квітня. – С. 8.

2006

Экспликация философских смыслов / авториз. пер. с укр. Е.Е.Ледникова, З.Р.Баблюяна. – М. : Идея пресс, 2006. – 236 с.

Рец.: Даренский В.Ю. О книге С.Б.Крымского «Экспликация философских смыслов» // Эпистемология и философия науки. – 2006. – Т. 9, № 3. – С. 232–239.

Архетипи української ментальності // Проблеми теорії ментальності / відп. ред. М.В.Попович. – К. : Наук. думка, 2006. – С. 273–301.

«З усіх прав людини найважливішим є право бути іншим»: (інтерв'ю) // День. – 2006. – 20 січня.

Знаки Чорнобиля. Людство втратило право на помилки // День. – 2006. – 4 травн.

Культурно-цивилизационные сдвиги на рубеже тысячелетий // Цивилизационная структура современного мира: в 3 т. – Т. 1: Глобальные трансформации современности / под ред. Ю.Н.Пахомова, Ю.В.Павленко. – К. : Наук. думка, 2006. – Гл. 10. – С. 607–646.

Порада Президентів після обрання спікером ВР О.Мороза // День. – 2006. – 11 липня.

Смисл постісторії // Філософська думка. – 2006. – № 4. – С. 22–35.

«Третя правда» і проблема толерантності // Вісник національного авіаційного ун-ту. – Сер.: Філософія, культурологія. – 2006. – № 1. – С. 4–6.

«У сучасному глобалізованому світі Україна має всі можливості для того, щоб зіграти роль цивілізаційного центру»: інтерв'ю // *День*. – 2006. – 4 серпня.

2007

Цивілізаційний розвиток людства / Кримський С.Б., Павленко Ю.В. – К. : Фенікс, 2007. – 316 с.
Відповідь на запитання газети «День» про те, хто з відомих українців вплинув на історію людства за останні 25 років // *День*. – 2007. – 7 вересня. – С. 23–24.

Ікона та світло софійності // *Філософська думка*. – 2007. – № 3. – С. 119–127.

Києво-Могилянська фортеця української духовності // Той, хто відродив Могилянку : зб. до 60-ліття В'ячеслава Брюховецького. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. – С. 258–263.

Проблема дефіциту людських якостей як ніколи в наші дні актуальна // *День*. – 2007. – 9 лютого. – С. 6.

Про Мистецтво жити // *День*. – 2007. – 13 липня. – С. 4–5.

Форми експертного оцінювання // *Наукові і освітянські методології та практики*. – К. : ЦГО НАНУ, 2007. – С. 365–371.

2008

Під сигнатурою Софії. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. – 367 с.

Рец.: Курбатов С. Запитальний потенціал сучасності: ДІХІ Сергія Кримського // *Дзеркало тижня*. – 8 листоп. – С. 21.

Під сигнатурою Софії. Запити філософських смислів. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. – 718 с.

Височіючи над повсякденністю: [актуальне інтерв'ю / розмовляв І.Сюндюков] // *День*. – 2008. – 14 серпня.

Дух // *Енциклопедія Сучасної України*. – Т. 8: Дл–Дя, додат.: А–Г. – К., 2008. – С. 552–553.

Знання, настоянне на совести : [інтерв'ю] // *Человек без границ*. – 2008. – № 1. – С. 34–40.

Іде війна за землю : актуальне інтерв'ю // *День*. – 2008. – 25 березня.

Космонавтика как фактор космической цивилизации // *Вісник Нац. авіац. ун-ту*. – Сер.: Філософія. Культурологія. – 2008. – № 1. – С. 23–25.

Хто наші герої ? [відповідь експерта] // *День*. – 2008. – 15 квітня. – С. 4.

Рец.: [Рецензія] // *Філософська думка*. – 2008. – № 6. – С. 172–175. – Рец. на кн.: Пронюк С.В. Остап Терлецький в ідейній боротьбі в Галичині 70-х років XIX століття. – К. : Укр. Центр духовн. культури, 2006. – 238 с.

2009

Ранкові роздуми. – К. : Майстерня Білецьких, 2009. – 114 с.

Заклики духовності XXI століття // *Філософські діалоги* 2009. – Вип. 2: Шляхи та перехрестя сучасної цивілізації: (Людина – культура – постісторія) / упор.: С.Б.Кримський, Г.П.Ковадло. – К., 2009. – С. 3–25.

Національна абстракція чи соціальний проект: проф. С.Кримський про українську ідею в контексті вітчизняного та європейського історичного досвіду / розмов. І.Сюндюков // *День*. – 2009. – 24 квітня. – С. 5.

Світло доброти: проф. С.Кримський про святкову «пишу свідомості» // *День*. – 2009. – 25 грудня. – С. 6.

Ред.: Храмова В.Л. Целостность духовной культуры. – 2-е изд., без измен. / отв. ред. С.Б.Крымский. – К. : Фенікс, 2009. – 467 с.

2010

Демократія як дар та проблема : актуальне інтерв'ю / розмовляв І.Сюндюков // День. – 2010. – 13 січня. – С. 1, 4.

Смисл постісторії // Дзеркало тижня. – 2010. – 20–26 лютого.

Про нього

Дротянко Л.Г. Демаркація наукового та позанаукового знання (до 75-річчя С.Б.Кримського) // Вісник Нац. авіац. ун-ту. – Сер. Філософія. Культурологія. – 2006. – № 1. – С. 7–10.

Сергій Кримський: життя як запит смислу / Попович М., Малахов В., Горський В., Іщенко Ю., Єрмоленко А., Курбатов С., Чайка Т. // Дух і Літера. – 2006. – № 15–16. – С. 138–193.

Попов М. С.Б.Кримський та проблема сучасного статусу філософії // Філософські діалоги'2009. – Вип. 2: Шляхи та перехрестя сучасної цивілізації (Людина – культура – постісторія). – К., 2009. – С.34–41.

Іщенко Ю. Концепт «метаісторії» Сергія Кримського та дискурс філософії Поля Рікюра // Там само. – С. 52–58.

Дротянко Л. Кореляція наукового та позанаукового знання в концепції С.Б.Кримського // Там само. – С. 73–80.

Ситниченко Л. Пошуки справедливих соціальних стратегій: індивідуальний та універсальний виміри // Там само. – С. 193–206.

Суходуб Т. Життя філософом... // Там само. – С. 213–222.

Кримський С.Б. // Хто є хто в українських суспільних науках. – К. : К.І.С., 1998. – С. 181–182.

Те саме // Філософський енциклопедичний словник / голов. ред. В.І.Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – С. 308.

ЗМІСТ

Життя в філософії і філософія в житті	3
Сергій Кримський. Найважливіші дати життя та діяльності.....	17
Хронологічний покажчик друкованих праць Кримського Сергія Борисовича.....	18

Наукове видання

СЕРГІЙ БОРИСОВИЧ КРИМСЬКИЙ

Біобібліографічний покажчик

Серія: “Вчені Національної академії наук України”
друге видання, доповнене

Редактор Л.Ловкая
Художнє оформлення І.Ничай
Верстка І.Ничай

Підп. до друку 25.05.2010р.
Формат 70x100/16. Папір офсетний, Ум.-друк. арк. 2,92
Гарн. Times. Офсетний друк. Наклад 300 прим.